

Nota van zienswijzen en advies bij de kennisgeving voornemen en participatie programma stroomgebied Geul

maart 2025

Inhoud

Inhoud 2

1.	Positie van de nota van zienswijzen en advies	3
2.	Inzagetermijn	3
3.	Het aantal ingediende zienswijzen	3
4.	De manier waarop we de zienswijzen hebben weergegeven in de zienswijzenota	3
5.	Hoe hebben we de zienswijzen beantwoord en vertaald naar het planproces?	4
6.	Stand van zaken lopende onderzoeken en vervolgproces	4
7.	Overzicht van zienswijzen, ons antwoord, de betekenis voor het planproces	6

1. Positie van de nota van zienswijzen en advies

Deze nota van zienswijzen en advies bevat antwoorden van Gedeputeerde Staten van Limburg op de opmerkingen, suggesties, aanvullingen en/of bezwaren die zijn ingediend bij de kennisgeving voornemen en participatie programma stroomgebied Geul. In de kennisgeving hebben wij aangegeven dat we in een reactienota de ingekomen zienswijzen zouden beantwoorden. Wij hebben daarbij ook aangegeven waar het programma stroomgebied Geul over gaat en hoe het proces gaat lopen om tot dat programma te komen. De planning is er op gericht om in november 2027 het programma stroomgebied Geul vast te kunnen stellen.

In paragraaf 6 geven we aan hoe we de zienswijzen hebben beantwoord en hebben vertaald naar het planproces.

2. Inzagetermijn

De kennisgeving voornemen en participatie programma stroomgebied Geul heeft van 19 november 2024 tot en met 2 januari 2025 2024 voor iedereen ter inzage gelegen. De bekendmaking is gepubliceerd. Een exemplaar van de kennisgeving lag in de gemeentehuizen van de acht betrokken gemeenten, het Waterschap Limburg en bij de receptie van het gouvernement ter inzage.

3. Het aantal ingediende zienswijzen

Er zijn 15 zienswijzen ingediend. Die hebben we de volglletters A tot en met O gegeven. Er hebben 5 belangenorganisaties en of instanties een zienswijze ingediend (stg. Samen Tegen wateroverlast Valkenburg aan de Geul, Stg. Stop Water NU, Platform stroomgebiedsplan Geul, Natuurmonumenten en Waterleiding Maatschappij Limburg) en er zijn 10 zienswijzen van individuele inwoners van het stroomgebied ontvangen.

4. De manier waarop we de zienswijzen hebben weergegeven in de zienswijzennota

We hebben de zienswijzen niet samengevat, maar letterlijk weergegeven.

We hebben ook zienswijzen die over hetzelfde onderwerp gaan zo veel als nuttig is apart beantwoord. Dat doet recht aan de invalshoek van elke individuele organisatie en of individuele inwoner. In een enkel geval hebben we wel naar eerdere beantwoording verwezen.

Daar waar zienswijzen zijn ingediend door particuliere inwoners hebben wij deze vanwege de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) geanonimiseerd weergegeven.

De indieners hebben wel persoonlijk een reactie op hun zienswijze gekregen, door aan te geven welk onderdeel van de beantwoording betrekking heeft op de door hen ingediende zienswijzen.

We hebben de verschillende onderwerpen in de zienswijzen apart behandeld. Zo komen we aan 110 zienswijzen.

Ze zijn in deze zienswijzennota als volgt genummerd.

A. Stichting “Samen tegen wateroverlast Valkenburg aan de Geul	A 1-11
B. Stichting Stop water NU	B 1-12
C. Platform stroomgebiedsplan Geul	C 1-13
D. Particulier 1	D 1-4
E. Particulier 2	E 1-11
F. Particulier 3	F 1-2
G. Particulier 4	G 1
H. Particulier 5	H 1-4
I. Particulier 6	I 1-15
J. Natuur Monumenten	J 1-9
K. Particulier 7	K 1-4
L. Particulier 8	L 1-6
M. Particulier 9	M 1-3
N. WML	N-1-2
O. Particulier 10	O 1-13

5. Hoe hebben we de zienswijzen beantwoord en vertaald naar het planproces?

De zienswijzen zijn in grote lijnen te verdelen in:

- Ondersteuning van het proces dat we hebben ingezet, met verzoek om daarbij betrokken te worden;
- Vragen en verduidelijking bij de verschillende stappen in het proces;
- Aandacht voor de afzonderlijke belangen en de mate waarin die belangen al dan niet in de aanpak terugkomen;
- Inhoudelijke opmerkingen, zowel over de onderzoeken, maar ook over inhoudelijke vraagstukken op verschillende schaalniveaus/detailniveau 's.

Waar het gaat om de betekenis voor het planproces geven we dat aan.

We zijn blij met de samenwerkingsgerichte houding van de verschillende instanties en particulieren. Onze antwoorden willen daar ook recht aan doen.

Waar de zienswijzen meer inhoudelijk in detail gaan, proberen we duidelijk te maken op welk schaalniveau in de uitwerking of uitvoering van het planproces het betreffende vraagstuk in de afweging moet worden meegenomen. In paragraaf 5 hebben we dat toegelicht.

De aandachtspunten voor het proces zijn in de procesaanpak meegenomen.

6. Stand van zaken lopende onderzoeken en vervolgproces

Op dit moment loopt vanuit WRL het onderzoekstraject voor stroomgebied Geul met onderzoeken die input gaan leveren voor het samenstellen van de maatregelenpakketten per variant. Voor dit traject worden fysieke maatregelen onderzocht die bijdragen aan een robuust watersysteem.

Concreet gaat het daarbij om onderzoeken naar:

- natuurlijke maatregelen om water lokaal te infiltreren of vast te houden; concrete titel van het onderzoek: *“Kansenkaart Nature Based Solutions”*. Dit onderzoek is reeds gestart.
- civieltechnische maatregelen om water te bergen; concrete titel van het onderzoek: *“Dalbodemberging”*. Dit onderzoek is reeds gestart.
- hydraulische knelpunten; concrete titel van het onderzoek: *“verruimingsmaatregelen”*. Dit onderzoek is reeds gestart.
- beschermingsmaatregelen; eveneens de titel van dit onderzoek. Dit onderzoek wordt later dit jaar nog opgestart.

De uitkomsten van bovenstaande onderzoeken worden, overeenkomstig de toelichting op de kennisgeving voornemen en participatie programma stroomgebied Geul, eind 2025 opgeleverd.

In januari en februari hebben in het stroomgebied Geul 8 avonden/Roadshows plaatsgevonden, waarbij op informele wijze ideeën en aandachtspunten zijn opgehaald voor de hierboven genoemde onderzoeken. Over de (tussentijdse) voortgang van de onderzoeken is op de website www.wachtnietopwater.nl/geul een speciale pagina ingericht waar meer informatie is te vinden over deze lopende onderzoeken, [Onderzoeken Geulgebied - Wacht niet op water](#).

Op de website is verder ook relevante informatie terug te vinden over de volgende stappen in het proces. In dit verband wordt opgemerkt dat de verwachting is dat begin 2026 de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de milieueffectrapportage (Plan-MER) wordt gepubliceerd. In de NRD zal worden omschreven welke varianten in de op te stellen MER worden onderscheiden en welke onderzoeken daarvoor worden uitgevoerd. De NRD is het volgende formele moment waarop eenieder weer kan reageren.

Verder kunnen geïnteresseerden zich ook aanmelden voor de nieuwsbrief Geulgebied en zo op de hoogte blijven van de ontwikkelingen binnen de verkenning. Aanmelden kan via www.wachtnietopwater.nl/nieuwsbrief.

7. Overzicht van zienswijzen, ons antwoord, de betekenis voor het planproces

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
A	Stichting "Samen tegen wateroverlast Valkenburg aan de Geul		
1	Historische indrukken moeten meegenomen moeten worden in nieuw beleid. Oude foto's laten zien dat in anderhalve eeuw, Valkenburg en naastgelegen kernen vaak overstroomd werden, met vernieling van kademuren, bruggen en gebouwen als gevolg. Dat was, toen het dal bij Valkenburg aan de Geul slechts beperkt bebouwd was. Er waren toen meer uitstroombmogelijkheden in het dal. We weten dat er in 1916, de jaren dertig, 1966, 1984, 1987, 1994, 2021 er grote overstromingen waren die bruggen ontzetten, winkels, woningen en oude gebouwen overstroomden. De overstromingen in het steeds dichter bebouwde Geuldal zijn niet een incidenteel, maar een structureel probleem, dat alleen met meerdere ingrijpende structurele maatregelen opgelost moet worden.	We zullen naar meerdere soorten van maatregelen onderzoek doen om door combinatie van verschillende maatregelen tot een samenhangend pakket te komen.	
2	De gemeentelijke en provinciale overheden hebben in het verleden bestemmingsplannen vastgesteld en bouwvergunningen afgegeven met bouwlocaties, -omvang en -hoogten. Als burger vertrouwt men erop dat dat veilig is. Er kan echter niet meer verantwoord worden uitgegaan van bouwmogelijkheden in het Geuldal zelf. Voor uitbreidingen moet men zich richten op de hoger gelegen plateaus. In het Geuldal moet het woonbeleid gericht worden op veilig wonen in de bestáánde kernen, natuur en extensieve recreatie.	Het verkenningsproces zal duidelijkheid opleveren welke ruimte in het Geuldal voor o.a. waterberging en afvoer in de toekomst gereserveerd moet worden.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
3	De kans dat dat 1:25 jaar overstromingen herhaald kunnen worden is ook onaanvaardbaar. Wij bepleiten dat er maatregelen getroffen worden waardoor een kans op herhaling maximaal ingeperkt wordt.	We zullen de maatregelen afzetten tegen een referentiesituatie vergelijkbaar met de situatie van juli 2021. Deze referentiesituatie houdt rekening met toename van de overstromingskansen en gaat uit van een kans van overstroming van 1/100 de zogenaamde T100 situatie in 2100. Bij de uit te werken varianten zal daardoor afgewogen worden in welke mate het mogelijk en bestuurlijk wenselijk is de kans op overstroming te verminderen.	
4	Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Veel bewoners hebben zandzakken en vloedplanken klaarliggen, regenwaterontkoppeling gedaan etc., maar wie de massa en verwoestende kracht van het water van de (meanderende) Geul in de straten, tuinen, opritten en woningen zag binnendringen en aan alle kanten ingesloten werd, die rekent op een adequaat overheidsingrijpen. Veiligheid van lijf en goed voor de burgers is een onmiskenbare taak van de overheden: waterschap, provincie, gemeente en rijksoverheid	Deze opmerking onderschrijven wij. Het bieden van veiligheid tegen overstromingen is in zijn algemeenheid een overheidstaak. Tot hoever deze taak strekt is voor de regionale wateren (zoals de Geul) begrensd door de norm die nu is vastgelegd in de provinciale verordening. Met het programma WRL kijken we of we als overheden hier verder dan de norm in kunnen en willen gaan.	
5	Mogelijke oplossingen Het bouwen van drie meter hoge kade muren en het bouwen van een tunnel onder Valkenburg die al op drie à vier kilometer stroomopwaarts moet beginnen, zijn als oplossing bij voorbaat onhaalbaar, ongewenst en belachelijk. Goed onderhoud echter van het bestaande grote stamriool dat in de Geulbedding ligt, zou bij hoogwater wellicht ook meer effectieve afvoer kunnen zorgen.	Wij zullen mogelijkheden voor vergroten van de afvoer ter hoogte van Valkenburg nader gaan onderzoeken. <i>We onderschrijven dat goed onderhoud van bestaande voorzieningen bijdraagt aan een effectieve afvoer.</i>	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
6	Maatregelen om water vast te houden en te infiltreren in de bodem. Door natuurorganisaties, provincie, waterschap en agrarische organisaties wordt overleg gevoerd over een andere inrichting van het landschap met graften, infiltratie door andere manier van land bewerken en water vasthouden op plateaus. Wij als StW zijn daar voorstaander van. Daarbij tekenen we aan de aard van het Geuldal búiten de bebouwde kernen, vooral een zal zijn van een moerassig, drassig natuurgebied. Daar kan extensieve veehouderij van “grote grazers” mogelijk zijn en extensieve recreatie voor wandelaars en fietsers. Een teveel aan water kan langer vastgehouden worden, ook als opslag voor perioden van droogten.	We onderschrijven de door de stichting ingebrachte overweging. Dit zullen wij met nadere onderzoeken verder concreet maken. De aantekening dat het Geuldal buiten de kernen een moerassig, drassig natuurgebied zal zijn, onderzoeken we vooral als mogelijkheid voor de dalbodems.	
7	Maatregelen voor het natuurlijk bergen van water door de natuur en landschap daartoe in te richten. Onze stichting (StW) is voorstander van het natuurlijk opvangen van het teveel aan water in het Geuldal zelf. In de nog “lege weilanden” kunnen door afgravingen en “inlaten”, waterplassen en poelen ontstaan waar water van overstromingen langere tijd vastgehouden kan worden. In de zijdalén van de beken en zijriviertjes kunnen extra bergingen aangelegd worden die op natuurlijke wijze in het landschap worden aangepast worden. Een voorbeeld daarvan zijn de bergingen in het Gerendal. Daar is er bijvoorbeeld een dwarsdam die het water vasthoudt of afremt in een wateropslag, maar die	Zowel berging door ontgravingen als door dwarsdammen zijn onderdeel van de geplande of lopende onderzoeken.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	door de glooiende aanleg en beplanting geen storende factor vormt.		
8	Maatregelen om water technisch te bergen, daar waar extra water kan blijven staan. Onze stichting StW, heeft eerder bepleit voor dwarsdammen in de Geul met stuwen die water gedoseerd doorkunnen laten stromen. Het teveel aan hoog water kan afgevoerd worden naar de lege weilanden die afgegrensd worden met verhoogde oevers. De structuur van het Geuldal met een hoogteverschil van ca 120 meter maakt het mogelijk om tussen de dorpen en stadjes in trapsgewijs bergingscompartimenten aan te leggen. Het te hoge water kan dan een aantal dagen in die lege gebieden (als overstroomgebieden) vastgehouden worden. Deze opvattingen worden onderbouwd weergegeven in het zogenaamde Plan Keunen. Dat is inmiddels bij WRL bekend. Ing. G. Keunen uit Utrecht (oud waterkundige ambtenaar bij Monumentenzorg) bracht alle watermolens in heel het Geuldal in kaart. Alle waterlopen en hellingen werden daarin betrokken. Wij voegen de notitie Keunen hierbij toe. Ons (StW) inziens biedt dit plan de beste mogelijkheden om het te hoge water op te vangen. Wij zijn erkentelijk dat in de “verkenningen” een deel van dit plan Keunen is te herkennen aan de voorstudies die gedaan worden naar de bergingscapaciteiten in het dal tussen Gulpen en Valkenburg. De stichting “Samen tegen Wateroverlast”	Wij zullen expliciet onderzoek doen naar deze vorm van waterbergen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	meent dat vanuit het plan Keunen gelijke voorstudies en planning gemaakt moeten worden voor de overige tussengelegen gebieden: namelijk het dal tussen Cottessen en Epen, tussen Epen en Mechelen, tussen Mechelen en Gulpen. Maar ook tussen Valkenburg en Houthem /Geulhem en tussen Geulhem en Bunde /Geulle. Daar zijn “lege weilanden en/of natuurgebieden” die (trapsgewijs) ruime capaciteit hebben om in compartimenten het te hoge water (tijdelijk) op te vangen. Dat is onze zienswijze en pleidooi.		
9	Maatregelen om water af te voeren, door obstakels te verwijderen en <u>afvoercapaciteiten te vergroten</u>. De zienswijze van StW is, dat (hoewel het dal bij Valkenburg en Schin op Geul van hellingzijde tot hellingzijde dicht gebouwd is) er toch mogelijkheden zijn om betere doorstroming te creëren. Bij Schin op Geul: door de haakse bochten te verruimen met uitstroomgebieden tussen Schoonbronstraat en Valkenburgerweg. Er is daar extra ruimte te winnen voor inundatie. Verder kunnen groenstroken langs de Geuloever benut worden en kunnen vernauwde doorgangen bij bruggen verruimd worden. Dat kan ons inziens, door náást bruggen (ondergronds) grote betonnen doorlaten te maken die de afvoercapaciteit	Wij zullen ook de mogelijkheden om gericht hydraulische knelpunten op te lossen nader onderzoeken. Het verkennen van de effecten van een zogenaamd “accolade-profiel” wordt opportuun als de andere onderzochte oplossingen niet of niet afdoende werkzaam kunnen zijn en zal dan in overweging genomen worden..	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	vergroten. Ook kunnen lege weilanden geruild worden bijvoorbeeld met bestaande sportvelden zoals aan de Mauritiuslaan, om meer doorstroom mogelijk te maken. Dat is ook bij Valkenburg-Oost mogelijk, door groenstroken hier aan te wenden om overloopgebieden in te richten vóór de “sluizen”, zoals bij het zogenaamde hertenkamp, de speelweiden bij de Betsy Perklaan en sportvelden bij oost. Een “accolade-profiel” met verlaagde oevers in de kern Valkenburg kan langs Walramplein en de voormalige Nieuwe Kerk extra ruimte bieden. Dat kan overgaan in (al of niet ondergrondse) hoogwaterafvoeren die via de straten Bogaerdlaan / Pelerinstraat / Den Halderkwartier overgaan in het (extra te vergroten) stamriool bij het Odapark.		
10	Maatregelen om, gebieden te beschermen tegen water door dijken, kademuren of schotten aan te leggen.....of door aanpassingen aan panden en objecten. Wij (StW) denken dat binnen de bestaande constellatie van bebouwde kernen en landschap, al extra ruimte is te winnen. Dat is in het voorafgaande beschreven. In het stratenplan van Valkenburg en misschien Schin op Geul zullen plaatselijk flinke ingrepen moeten plaats vinden om een zogenaamd accolade-profiel vóór de sluizen aan te leggen en een soort waterafvoerend verlaagd wegdek	We zullen in combinatie met de maatregelen die een generiek waterstand verlagend effect hebben, maatregelen onderzoeken die gericht <i>zijn</i> op met name bescherming van (individuele) bebouwing.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	waar dat nodig is (Bogaardlaan / Pélerinstraat / Halderkwartier) en een ondergronds extra hoogwaterriool dat aansluit op een (vergroot) bestaand stamriool. Meestal gaat het om twee, drie dagen totdat het water weer gezakt is.		
11	In het dal kan de afgegraven grond gebruikt worden om de glooiende, en aan te planten, hellingdammen aan te leggen. Voorbeeld: een dam tussen Keutenberg en Schoonbron bij Schin op Geul en bij oostelijk Valkenburg tussen Oud-Valkenburgerweg en de Oosterweg bij kasteel Oost. Tien jaar na de overstromingen van 1987 hebben het waterschap, gemeente Valkenburg aan de Geul en provincie o.a. in Schin op Geul en elders, versterkte kademuren met Ardense rotsblokken aangelegd en een nieuwe brug (in de Tolhuisstraat). En de bedding en oevers werden uitgediept en verbreed. De daarbij vrijgekomen grond werd als verontreinigde oevergrond (door restanten van de lood- en zinkmijnen in Plombières B.) na enig beraad als gebiedseigen grond gestort bij de Oud-Valkenburgerweg even ten oosten van de Geulparkvijvers (ter hoogte van klooster Regina Pacis) en aangeplant. Ook bij de aanleg van de Geulparkvijvers (begin jaren zeventig) werd uitgegraven grond uitgespreid in het opgehoogde grasland en in	We zullen o.a. onderzoeken of en waar een dalbodemgeving ten oosten van Valkenburg mogelijk is. In een latere fase kan bekeken worden of en hoe gebiedseigen specie daarbij ingezet kan worden.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	groenstroken aan de zuidoever bij kasteel Oost. We bepleiten nu juist dáár verláging van die gronden als uitstroomgebied. Heel goed kan de opgehoogde en beplante helling als dwarsdam (zuid-noord) doorgetrokken worden richting het “Oostervoetpad” bij kasteel Oost en het (op te hogen) terras van het “Koetshuis”.		
B	Stichting Stop water NU		
1.	Water-Stop.NU mist uitgangspunten voor Programma Stroomgebied Geul. De ambitie van het programma mag sterker aangezet worden om als fil rouge herkenbaar te zijn. Nu is het de ambitie om tot een samenhangend geheel te komen. Ons inziens is dat laatste meer een gereedschap om te komen tot de thans missende ambitie: geen herhaling of erger dan 2021, waarbij veiligheid en bescherming van bewoners, bedrijven en dieren voorop staan. Over normering is al veel gezegd en geschreven. Een normering (pluviaal) als in de rest van Nederland had in 2021 veel schade kunnen voorkomen. WSN pleit zelfs voor een hogere norm (1:150) omdat afstromend water moeilijker te beteugelen is dan horizontaal stijgend water.	De uitwerking die nu zal plaatsvinden moet leiden tot een voorkeursvariant met een hoger beschermingsniveau van de huidige norm. We zullen met een referentiebeeld T100 2100 werken om af te kunnen wegen welke niveau daarin mogelijk en bestuurlijk wenselijk is. De varianten zullen hierbij het volledige speelveld in beeld moeten brengen.	
2.	Om een hogere normering zinvol te maken zal de fluviale normering (T) zodanig gekozen moeten worden dat beide normen met elkaar in overeenstemming zijn. Daartoe zien we slechts één oplossing via het bovenstrooms bergen van water middels een civiel watertechnische aanpak, zodat bij grote toevoer van	We onderschrijven in algemene zin deze benadering. We zullen door een samengesteld pakket van maatregelen moeten komen tot een langer vasthouden bij de bron, meer bergen in het	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	bovenaf en hevige neerslag, al dan niet gelijktijdig, de afvoer beheersbaar blijft.	middengebied en versneld afvoeren in de benedenloop.	
3.	Berging. De Geul heeft een zekere maximale 'natuurlijke' verwerkingscapaciteit. De verstedelijking en landbouwinrichting van het Zuid-Limburgse landschap over de eeuwen, met name de laatste, heeft de watertoevoer naar de Geul te zeer doen toenemen. Daarbij komt de toename van hevige neerslag in korte tijd. De Nederlandse waterbouwkunde moet in staat worden geacht om systemen te creëren die dit teveel voor korte of langere tijd bovenstrooms kunnen bergen. Daarbij moet gebruik worden gemaakt van kennis in andere middelgebergten in Europa. Als uitgangspunt zou men het debiet dat Gulpen en Valkenburg schadevrij kunnen verwerken moeten nemen. Worden er in Valkenburg (te) weinig maatregelen gerealiseerd dan zal de bovenstroomse berging navenant groter moeten worden.	Bij de samenstelling van de varianten zal steeds een combinatie van verschillende bovenstroomse en benedenstroomse maatregelen aan de orde zijn. In de loop van het verkenningsproces zullen we hierin specifiek worden en met de omgeving over in overleg gaan	
4.	De afvoercapaciteit moet te allen tijde ruim van opzet zijn, een basisprincipe in waterbeheer. Het risico, in welke mate dan ook, van verstopping van de sifon bij Bunde, onverhoopte grote toevoer van Geulwater of een hoge Maaswaterstand hoort in het systeem afgedekt te zijn. Om niet te zeer afhankelijk te zijn van Rijkswaterstaat met het verder genoemde Brievenbusplan is uitbreiding van de sifoncapaciteit eveneens gewenst.	De mogelijkheden voor verruiming van de sifon of de afvoer ter plaatse zal worden onderzocht . We nemen deze opties mee in de hydrologische doorrekening	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
5.	Relatief eenvoudige oplossingen in het stroomgebied west van de A2 liggen voor het oprapen. Zij zijn opgenomen in het zgn. Brievenbusplan van Water-stop.NU. In het plan zijn meegenomen de hydraulische stuwing door de te nauwe Geulbruggen in de Fregatweg en de Maastrichterlaan zoals geconstateerd in 2021. Het Brievenbusplan gaat uit van tweezijdige bedijking van de Geul tussen de A2 en het Julianakanaal. De bovenzijde van de dijken volgen de isohypse gelijk aan de dijkhoogte van de Julianakanaaldijk, nabij de A2 op 0 meter terreinhoogte uitkomend.	De mogelijkheden voor de verbetering van de waterafvoer in de genoemde locaties zal meegenomen worden in de specifieke onderzoeken.	
6.	De te nauwe bruggen worden vervangen door bij voorkeur brugconstructies zonder pijlers die van dijk naar dijk lopen. Eén bruggenhoofd van de oude Maastrichterlaanbrug wordt gespaard en benut voor de plaatsing van een automatische houtvanginstallatie die daarmee goed bereikbaar is voor houtafvoer. De rest van de brug wordt afgebroken en de doorstroom verbreed. Het Brievenbusplan verzorgt daarmee een trechterfunctie richting sifon waardoor doorstroming van de sifon verbetert. Alle langs het betreffende deel van de Geul liggende buurten en geplande bouwprojecten in Weert, de Meerstraat en hoek Sterappelstraat/Geulstraat worden met het totale Brievenbusplan ontlast v.w.b. risico van overstrooming door Geulwater.	De mogelijkheden voor de verbetering van de waterafvoer in de genoemde locaties zal meegenomen worden in de specifieke onderzoeken	
7.	De Brievenbus zelf zal bestaan uit een doorlaat in de Julianakanaaldijk ten noorden van de huidige sifon. De doorlaat heeft een trapeziumvormig model en kan van	De zgn “brievenbus”optie zal worden onderzocht in een van de nadere	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	beton of (Corten)staal zijn. Het bovendeel van het trapezium vormt een brug zodat fiets- en voetpad op de dijk horizontaal doorlopen. Bij calamiteiten vormt de brug tevens de mogelijkheid om boven de waterstroom De zgn “brievenbus”optie zal worden onderzocht in een van de nadere onderzoeken naar mogelijke fysieke maatregelen werkverkeer doorgang te geven. Het waterniveau in het kanaal bedraagt 44,10m NAP. Het Geulniveau reikte in 2021 tot 45,60m NAP. Breedte en stroomrichting van de Brievenbus zijn nog niet berekend. Een slimme terugslagklep die in werking treedt in geval van een storing van de keersluis Limmel bij een gelijktijdige hoge Maasstand voorkomt dat de Brievenbus water in tegenovergestelde richting doorlaat.	onderzoeken naar mogelijke fysieke maatregelen	
8.	Het Brievenbusplan levert een hogere bijdrage aan de veiligheidsopgave bij dreigende hoogwateroverlast (WSN spreekt niet over waterveiligheid, water is niet veilig en moet beheerd worden. Veiligheid gaat over bewoners, bedrijven en dieren). • Het Brievenbusplan is maakbaar, uitbreidbaar door bijplaatsing van een of meer sifonbuizen, beheerbaar door houtvang op een logische locatie • Het Brievenbusplan is vergunbaar • Het Brievenbusplan op zich is ongetwijfeld goedkoper dan eventuele uitbreiding van de sifon als unieke maatregel. De kosten zullen een fractie zijn van het schadebedrag dat één overstrooming met zich mee brengt	De zgn “brievenbus”optie zal worden onderzocht in een van de nadere onderzoeken naar mogelijke fysieke maatregelen	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	De oplossing is uiterst efficiënt, er zijn geen pompen of gemalen nodig. De effectiviteit is fail-safe in geval van obstructies, storingen of calamiteiten. De geplande instroomverbetering van de sifon zoals gepresenteerd door Royal Haskoning/HKV kan achterwege blijven. Dat laatste hoeft niet, het kan ook als een soort van no-regret maatregel beschouwd worden, waar RWS uiteraard mee moet instemmen.		
9.	WSN vindt dat de werkwijze voor de wateropgave in het stroomgebied van de Geul onvoldoende sturend wordt aangepakt. Er worden lokale oplossingen gezocht die vervolgens tot een stroomgebiedsplan moeten leiden. Zaken kunnen gepolitiseerd raken terwijl een beheersplan op basis van uitgangsprincipes en technische kennis nodig is. Kortom: welk probleem wordt er opgelost en met wat?	De aanpak is gericht op een integrale oplossing voor het hele stroomgebied. Dat dit opgebouwd moet worden uit een samenspel van op zich lokale maatregelen doet daar niets aan af. De integrale stroomgebiedsvarianten zullen ons als bestuur in staat stellen om tot een integrale afweging te kunnen komen en een voorkeursvariant vast te stellen. Daarmee wordt duidelijk tot welk niveau waterveiligheid geboden kan worden, wat de kosten zijn en met welke impact op de omgeving rekening gehouden moet worden. Door meerdere varianten naast elkaar te leggen kan een gewogen beslissing genomen worden over het volledige speelveld.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
10.	Raakvlakken zijn er met Natura2000 gebieden langs het watersysteem. Koppelkansen met het project Zuidelijke Maasvallei waarbij de omgeving van de Geuluitstroom gecoördineerd moet worden aangepakt	Met het project Zuidelijk Maasdal wordt en zal worden afgestemd over de mogelijke maatregelen wederzijds	
11.	De duurzaamheidsambities zijn onvoldoende duidelijk als het gaat om bestaande bebouwing die in risicogebied liggen. Het Brievenbusplan achten wij een duurzame oplossing voor het gebied tussen de A2 en het Julianakanaal. Het Brievenbusplan past perfect in de na te streven duurzaamheidsambities	In de verder in het proces op te stellen notitie Reikwijdte ne Detailniveau zullen de uitgangspunten verder beschreven worden. De brievenbus optie is onderdeel van een van de nadere onderzoeken naar fysieke maatregelen.	
12.	Betrokkenheid van belanghebbenden in de omgeving kan aanzienlijk beter. De informatieavond op 26 november in Valkenburg bezorgde menig belanghebbende een onbevredigend gevoel. De aanstaande werkateliers kunnen een verbetering zijn mits er solide feedback en vervolg aan gegeven wordt. Belangenvertegenwoordigers zouden vaker aan tafel moeten zitten met waterbeheerders. Water-Stop.NU houdt zich kandidaat. • Informatie wordt als te beperkt ervaren	We zullen zoals is aangegeven in de onderdelen participatie actief periodiek contact met inwoners en of inwonersbelangengroepen overleggen. Dit vindt mn plaats rondom momenten in het proces dat uitwerkingen en keuzes aan de orde zijn. Met de stichting vindt periodiek overleg plaats	
C	Platform stroomgebiedsplan Geul		
1.	Het proces heeft zich tot nu beperkt tot gedachtewisselingen en voornemens op papier zonder wezenlijke betrokkenheid van burgers. Ook het onderzoek van Deltares heeft plaatsgevonden zonder betrokkenheid van burgers. Nu ligt er een kennisgeving	We hebben reeds verkennende gesprekken gevoerd met diverse belangenorganisaties in het stroomgebied om vanuit een vaste klankbordgroep actief aan de het proces verbonden te zijn. Daarnaast zullen we op	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	van het voornemen tot participatie voor het programma Stroomgebied Geul. Dat lijkt vooraf maar het is feitelijk achteraf. Over de wijze van participatie: er dient een ontwerpteam vanuit de overheid te worden geïnstalleerd, een stuurgroep of kernteam dat gepositioneerd wordt boven Deltares of andere onderzoekers/in te huren bureaus. Met name ook deskundigen, inwoners, ondernemers dienen in dit ontwerpteam vertegenwoordigd te zijn. Het Platform wil hierin participeren en hieraan daadwerkelijk inhoudelijk bijdragen	meerdere momenten in het proces meerdere methoden van interactie met inwoners organiseren. Dit zijn werksessies, informatieavonden, online peilingen etc. Wij stellen voor ook met het platform periodiek over de inhoud en het proces in overleg te treden	
2.	Wat wij hebben gezien van Deltares is een uittreksel van een groot Delta-onderzoek dat verder ontbreekt. Burgers/bewoners worden dus heel laat in het proces pas betrokken. Wij verzoeken u het gehele Deltaresrapport met alle achtergrondstudies en onderliggende stukken openbaar beschikbaar te stellen en aan ons te doen toekomen.	De rapporten van Deltares zijn door de opdrachtgever, het Waterschap Limburg, openbaar gemaakt. Voorzover er naar uw mening onderzoeken niet openbaar zijn kunt u dit het beste aan het Waterschap Limburg vragen	
3.	De mix van maatregelen in de categorieën vasthouden, bergen, afvoeren en beschermen zijn nodig om wateroverlast te beperken, zo wordt gesteld. Afvoeren is echter - in strijd met de opdracht- niet opgenomen in het onderzoek van Deltares. Wij pleiten ervoor deze omissie te herstellen. Dat wil zeggen dat maatregelen op het gebied van afvoeren en profielverruiming aanvullend dienen te worden onderzocht. Zonder profielverruiming is er geen oplossing.	Bij de onderzoeken naar fysieke maatregelen zit ook het verder uitwerken van de mogelijkheid om de afvoer te verbeteren, o.a. met gericht profiel verruimen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
4.	Er zijn alleen overstroomdammen in de Geul onderzocht, dat is de slechtste oplossing om mee te rekenen. Overloopdammen langs de Geul zijn niet onderzocht. Overloopdammen zijn nevengeulen die uitkomen in een berging (vgl. Ruimte voor de Rivier, groene rivieren). Het Deltares onderzoek presenteert dit als onmogelijk. In het buitenland worden ze wel degelijk vaker ingezet.	Wij zullen in het kader van het nader onderzoek naar Dalbodemberging de werking en effecten van berging verder uitwerken. De toepassing van dergelijke onderdelen zal in de uiteindelijke varianten altijd vanuit de integraliteit van het watersysteem moeten worden bekeken.	
5.	Er worden in het programma voorkeursvarianten geïdentificeerd en uiteindelijk worden keuzen gemaakt door Gedeputeerde Staten, de Colleges van B en W en het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg. In het waterschap zijn bevoegdheden breed en vergaand gedelegeerd aan het DB. Wij verzoeken u zich ervan te vergewissen dat deze delegatie rechtmatig is geschied, wij hebben daar twijfels bij (onvoldoende specifiek benoemd o.a.). Wij verzoeken u tevens zich ervan vergewissen dat standpunten en keuzes zijn en worden behandeld in een officiële vergadering van het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg.	Het uiteindelijk door alle overheden gezamenlijk vast testellen programma in de zin van de Omgevingswet betreft een bevoegdheid die bij gemeenten en provincie ligt het resp. college van Burgemeester en Wethouders. Voor het Waterschap geldt dat de Omgevingswet heeft bepaald dat een dergelijk programma door het Algemeen Bestuur dient te worden vastgesteld. De voorbereiding om te komen tot een dergelijk programma kan evenwel wel bij het Dagelijks Bestuur gelegd worden. Omdat in het programma besluiten aan de orde kunnen zijn die bijvoorbeeld ruimtelijke consequenties hebben en daar de bevoegdheid van de gemeenteraden en provinciale Staten aan de orde kunnen zijn is ons voornemen om ook hen in de	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
		totstandkoming van het programma sonderend te betrekken.	
6.	Wij verzoeken u ook de Provinciale Staten te betrekken. Er zijn teveel voorbeelden waarbij GS eenzijdig heeft besloten om rivierverruimende maatregelen toch niet uit te voeren	Hierin is in het proces voorzien. Zie ook onze reactie hiervoor (punt 5)	
7.	Er is geen analyse opgesteld over opstalaansprakelijkheid. De eigenaar van een waterloop of een kunstwerk is aansprakelijk als door dit object overlast wordt veroorzaakt en/of dit object niet aan zijn doelstelling kan voldoen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de watergangen in Valkenburg en aan de Sifon nabij Bunde. Als de watergang in Valkenburg onvoldoende capaciteit heeft en daardoor overlast veroorzaakt, dan is de eigenaar van de watergang daarvoor aansprakelijk. Evenzo, als de capaciteit van de sifon nabij Bunde onvoldoende is in geval van hoogwater in de Geul, dan is de eigenaar van de sifon (RWS) daarvoor aansprakelijk. De capaciteit van de sifon is thans een factor 3 tot 4 te klein. De laatste 100 jaar is sprake van 14% meer neerslag en in het kader van klimaatscenario's dient geanticipeerd te worden op nog zwaardere buiten. Wij verzoeken u deze analyse over opstalaansprakelijkheid alsnog te laten verrichten door een deskundige en de inwoners en hun organisaties hierbij te betrekken, ook ondermeer via het Platform Stroomgebiedsplan Geul	Het programma WRL richt zich op het komen tot het verminderen van Wateroverlast. Hoe de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheden zijn geregeld is niet onderdeel van het programma WRL.	
8.	We vragen aan de provincie, het waterschap, de gemeenten de bouwplannen in	Vanuit het programma WRL is gezorgd dat overheden kunnen beschikken over een	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	overstromingsrisicogebieden stil te leggen. Overstromingsrisicogebieden zijn potentiële verdrinkingsrisicogebieden. Nieuwe woningbouw dient daar uitgesloten te worden. Daarenboven zijn deze gebieden nodig voor de profielvergroting van de Geul en haar zijtakken. Als gemeenten hier niet vrijwillig in meegaan dient de Provincie Limburg de gemeenten aan te schrijven met als doel de plannen stil te (laten) leggen voor een gebied binnen 100 m vanaf de Geul om ruimte te hebben voor de hoogwaterbeschermingsplannen. Het gaat hierbij ondermeer om het Ruimtelijk Structuurplan Valkenburg Oost en de nieuwbouwplannen in Meerssen in het Geulmondgebied. Het is van prioritair belang voor bestaande woningbouwlocaties in inundatiegebieden dat de landelijke normen voor dijken nu worden verhoogd in plaats van uit te stellen tot in 2049 en dat ook de landelijke normering wateroverlast daarop van toepassing wordt gebracht. Dit speelt ook in overige delen van Limburg, zoals de wijk Heugem-Randwyck in Maastricht.	actuele kaart van de overstromingskans. Dit is gedaan met een zogenaamde T100 2100 kaart. Daarmee is een goed beeld beschikbaar om vooruitlopend op de maatregelen die WRL uitwerkt al af te wegen welke ruimtelijke ontwikkelingen wenselijk zijn in relatie tot de overstromingsgevaaren. Gemeente, Waterschap zullen deze informatie vanuit hun eigen verantwoordelijkheid betrekken bij te maken keuzes. De uiteindelijke voorkeursvariant zal, op basis van het programma onder de omgevingswet, de gebiedsgerichte afweging opleveren op welke plaatsen ruimtelijke ontwikkelingen passen bij het toekomstig gewenste waterbeheer.	
9.	Het belang van profielverruiming dient vanaf nu prioriteit te hebben. Al het water moet vroeg of laat (het liefst vertraagd/verlaat) toch via Schin op Geul en Valkenburg richting Geulmond en naar de Maas afgevoerd worden. Voor vertraging zijn hoger op het plateau / stroomopwaarts vele kleine maatregelen nodig. Stroomafwaarts zijn echter weer weinig grote maatregelen nodig. Wat het meeste kost (vele kleine of	Wij onderschrijven deze zienswijze, voor zover dat de effectiviteit van maatregelen een belangrijk afwegingscriterium is dat in het proces nader geduid zal moeten worden.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	een paar grote), wat het meest effectief is, en waarvoor de meeste ruimte te vinden is, is in dit stadium nog niet te zeggen. Dat is echt ontwerpen. Aannemelijk is dat zulke bergingen hooguit maar 10% tot 30% kunnen oplossen. De grootste bijdragen moeten uit ruimte voor de rivier/de Geul, dus uit de profielverruiming komen.		
10.	Wij pleiten ervoor om de effectiviteit van maatregelen als eerste en belangrijkste criterium te hanteren. Criteria zoals vergunbaar, betaalbaar en efficiënt zijn in feite randvoorwaarden. Een criterium van no-regret-maatregelen zou moeten worden toegevoegd.	Wij onderschrijven deze zienswijze. De effectiviteit van maatregelen is een belangrijk afwegingscriterium dat in het proces nader geduid zal moeten worden.	
11.	Het Cultuurhistorisch Erfgoed herbergt vele gunstige eigenschappen die hard nodig zijn voor (de balans tussen) een optimale bescherming tegen wateroverlast en behoud en versterking van ecologische waarden in een gebied. Dat geldt voor molenbiotopen, landgoederen en kastelen. Ten aanzien van wateroverlast bepleiten wij rechtsgelijkheid tussen verschillende watermolens en ondersteuning vanuit WRL voor maatregelen die molenaars willen treffen om hun objecten te beschermen, ongeacht de ter plekke geldende norm voor regionale wateroverlast. Aan de volgende typen maatregelen valt te denken: • Verruiming van het doorstroomprofiel stroomafwaarts van het object. De verruiming dient pas vorm te krijgen boven het niveau van minimaal gewenste waterstanden, zodat verdroging bij laagwater wordt voorkomen. • Lokale beschermingsmaatregelen zoals omkading met coupures, schotbalken bij ingangen van de watermolens,	Met name watermolens zijn cultuurhistorisch waardevolle objecten waar met zorgvuldigheid naar gekeken moet worden. Het bieden van bescherming is ter plaatse evenwel zeer lastig omdat deze gebouwen direct aan het water gelegen zijn. Tevens zijn de mogelijkheden vanuit cultuurhistorische waarde beperkt. Daarom zijn de generieke maatregelen die de overlast verminderen juist voor deze categorie belangrijk. Er zal in het proces aanvullend gekeken worden of via maatwerk beschermingsmogelijkheden uitvoerbaar zijn.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	dichtmettelen van lage ramen of vervangen door waterbestendig glas (of kunststof).		
12.	Het is noodzakelijk dat WRL helderheid schept over de criteria voor de bescherming van erfgoederen en van een daadwerkelijke bescherming van watermolens en andere culturele erfgoederen serieus werk maakt in het Stroomgebied van de Geul. Het Platform Stroomgebiedsplan Geul wil hierin een rol nemen in nauwe betrokkenheid met WRL, gemeenten, Provincie en Waterschap Limburg.	De criteria op basis waarvan de varianten gewogen zullen worden en waar cultuurhistorische waarden onderdeel zijn zullen in het proces nader worden uitgewerkt. We zullen hierbij belangengroeperingen waaronder het platform actief betrekken	
13.	Het platform wenst ook de door particulier 8 en de Stichting Water Stop Nu ingebrachte reactie als onderdeel te laten zijn van haar zienswijze	Wij verwijzen naar de specifieke beantwoording bij de aldaar ingebrachte zienswijze.	
D	Particulier 1		
1.	Een structurele aanpak zou ik baseren op een belangrijk kenmerk van de Geul, namelijk de stroomsnelheid. De Geul is de snelst stromende rivier van Nederland. Het water komt razendsnel, maar is ook weer net zo snel verdwenen, het is vergelijkbaar met een tsunami. De aanpak komt neer op 2 dingen: a. het gedurende (minimaal) 5 uur bufferen van de top van de tsunami golf. In juli 2021 is gebleken dat de Geul in 5 uur de stijging maakte, piekte en vervolgens (om 2 uur 's nachts) weer begon te dalen en b. het verruimen van het geulbed in de achtereenvolgende dorpen aan de Geul .	De te ontwerpen varianten zullen een combinatie worden van water meer te infiltreren , langer vast te houden, te bergen en gericht versneld af te voeren.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
2.	Maatregel lokaal. De maatregel lokaal grijpt aan op de voorgestelde herstelmaatregel Hanewei 13 Schin op Geul Het idee is om een kering te plaatsen na brug van de provinciale weg tot en met Hanewei 13. Deze kering komt op de plaats waar normaal gesproken de Geul buiten haar oevers treedt, de natuurlijke uiterwaarde en overstromingsgebied. Dat betekent dat er een extra stuwing optreedt in het geulbed tot wel 1 m. Deze vloedgolf komt dan alsnog stroomafwaarts de bebouwde kom binnen. Mijn advies aan het Waterschap is om het geulbed in de dorpskern te verruimen zodat stuwing in de kern minimaal is (zie punt b van de structurele maatregel).	Wij zullen deze suggestie meenemen in onze studie naar mogelijkheden om hydraulische knelpunten op te lossen	
3.	Maatregel algemeen 1. Herstel oorspronkelijke diepte geulbed. Het handhaven van de ontwerpdiepte van de Geul in 1994 vereist periodiek onderhoud. Door afkalvende taluds, uitspoelingen en grindafzettingen is de doorstroming van het geulbed met wel 25% afgenomen. Dat betekent dat de geul hierdoor op plaatsen 50 tot 100 cm extra stijgt.	Voor de Geul wordt geen vaste ontwerpdiepte gehanteerd. Bij een deel van de oplossingsmogelijkheden is een ontwerp diepte voor de Geul ook niet relevant We werken een aantal toekomstbestendige pakketten van integrale maatregelen uit om de overstromingsrisico's te verminderen. Deze wegen we af ten opzichte van de klimaat- ontwikkeling in het jaar 2100. Op basis hiervan zullen de verantwoordelijke besturen (provincie Limburg, waterschap Limburg en de acht betrokken gemeenten) een besluit nemen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
4.	2. toepassen van uiterwaarden De Geul heeft een belangrijke overeenkomst met de grote rivieren. Net als de Maas en Waal moet de Geul de ruimte krijgen bij zware regenval, dit wil zeggen beschikken over voldoende uiterwaarden (overheidsbeleid: meer ruimte voor de rivieren) Bij het ontbreken van uiterwaarden wordt de Geul gedwongen in haar bedding te blijven, hetgeen leidt tot een hogere waterstand en uiteindelijk zwaardere overstroming.	Het is duidelijk dat voor de toekomst de Geul op verschillende plaatsen meer ruimte geboden moet worden. Dit is onderdeel van de maatregelen die we onderzoeken.	
E	Particulier 2		
1.	Na de grote overstroming in 2016 en 2021 hebben wij de lokale autoriteiten op aandachtspunten en probleemoplossingen gewezen. Bij het gebied Holset 51 en de Hermansbeek.	In zijn algemeenheid zullen in het bovenstroomsdeel maatregelen worden onderzocht om water minder snel te laten afstromen. Wij zullen met het Waterschap en de gemeente over dit specifieke punt in contact treden en u hierover separaat berichten	
2.	In 2016 hebben we de gemeente 2 A4-tjes met probleemoplossingen per meter toegestuurd. Een paar jaar later ook aan het Waterschap. En toen kregen we het simpele antwoord dat we maar met de gemeente moesten verder gaan.	In zijn algemeenheid zullen in het bovenstroomsdeel maatregelen worden onderzocht om water minder snel te laten afstromen. Wij zullen met het Waterschap en de gemeente over dit specifieke punt in	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
		contact treden en u hierover separaat berichten	
3.	We hebben de afgelopen 2 jaar diverse bufferpoelen randvol zien staan, dat wil zeggen elke dag zomer en winter, de buffercapaciteit is dus nihil. Men is kennelijk vergeten dat we in Zuid-Limburg leemgrond hebben en als je een kuil graaft dan heb je met een beetje geluk vanzelf een goede Poel zonder enige fundering of ander werk en staat hij altijd vol.	We gaan meerdere soorten maatregelen gelijktijdig verder uitwerken. Hierin zitten ook bronmaatregelen bovenstrooms om water meer te laten infiltreren en vertragen. Als reeds gerealiseerde buffers (te vaak) volstaan is het zaak hierover het Waterschap te informeren	
4.	Nu zien we in 2022 dat de asfaltweg van Vaalsbroek tot Vijlen: A. nog hoger wordt gelegd waardoor de overlast voor de aanpalende gebouwen toeneemt. B. leggen ze wederom goten links en rechts van de weg en die stromen dan allemaal naar de lokale beekjes in plaats van naar de berm in, om als grondwater te dienen. Nu stromen ze uiteindelijk in de Selzerbeek en in de Geul. Men moet zich voorstellen bij harde regenbuien/hoosbuien om hoeveel kuub water dit gaat op de weg over een lengte van 3 kilometer. Men had dus in 2022 nog niet het verstand om het anders aan te leggen.	In zijn algemeenheid zullen in het bovenstroomsdeel maatregelen worden onderzocht om water minder snel te laten afstromen. Wij zullen met het Waterschap en de gemeente over dit punt in contact treden en u hierover separaat berichten	
5.	In 1984 en 19987 is de weg van Vaalsbroek tot Vijlen volledig aangepakt en veel te hoog komen te liggen. Vanaf toen kregen we dus met wateroverlast te maken.	In zijn algemeenheid zullen in het bovenstroomsdeel maatregelen worden onderzocht om water minder snel te laten	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	En in 2022 werd er nog eens een laag overheen geasfalteerd, met alle gevolgen van dien in de toekomst.	afstromen. Wij zullen met het Waterschap en de gemeente over dit punt in contact treden en u hierover separaat berichten	
6.	Om Valkenburg deels voor overstromingen door de Geulle te beschermen is een goedkoop en eenvoudig onderdeel te realiseren door muren van 2 tot 5 m hoog van beton dwars over de Geul met een doorstroomgat onder en in het midden van de betonmuur dat automatisch te klein wordt. Zodra er te veel water komt, het water stijgt tot dat het over de muur stroomt via een centraal Overloopje bovenin. Dwars in de vallei van de Heimansgroeve enz. zou men veel van die muren kunnen plaatsen, indien groen gekleurd vallen ze niet op en de aanwezige natuur heeft er geen Hinder van. De landbouwers zullen dan via de uiteinden van het ene naar het andere perceel moeten rijden.	Dwarsdammen bovenstrooms van Valkenburg, om dalbodemgeving te benutten, worden onderzocht. De landschappelijke impact of inpassing van deze maatregel zal beoordeeld moeten worden.	
7.	Ook de onzin in het nieuws journaal dat droge grond geen water opneemt en daardoor overstromingen in de dalen ontstaan, grond neemt maar een paar millimeter per etmaal aan water op, in geval van een hoosbui, valt er 10 cm water binnen 15 minuten, de overstroming in het dal zal daardoor altijd plaatsvinden ook al zou de grond op de bergen vochtig zijn. Overigens als hij heel nat is neemt de grond ook geen water meer op, toch blijft men al jaren herhalen, door de droge grond op de bergen ontstaan de overstromingen.	Wij onderschrijven de zienswijze dat gronden in het bovenstroomse deel van de Geul geen onbegrensde opnamecapaciteit hebben. Deze verbeteren helpt wel, maar lost niet alles op. Daarbij is aangetoond dat grond die langere tijd droog is geweest, bij acute buien eerst een verminderde opname capaciteit heeft. Inderdaad geldt dit ook voor grond die juist al verzadigd is door eerdere regens.	
8.	De laatste tijd hebben ze het vaak over het in stand houden of aanleggen van de graften. De Zuid-Limburgse	We zullen onderzoek doen naar de effectiviteit van graften als onderdeel van	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	grachten zijn meestal schuin aflopend in tegenstelling tot de vlakke grachten in zuid-centraal amerika. Ze zijn in Limburg ooit aangelegd om met paard en wagen bergachtige percelen te kunnen bewerken. In geval van een hoosbui is de watermassa in een kort tijdsbestek zo groot dat de grachten niks kunnen bijdragen aan het redden van bijvoorbeeld Valkenburg of lager gelegen gebieden. Ook voor het grondwater dragen ze niks bij. Natuurlijk zijn ze prima voor vogeltjes en insecten en om een erosie te voorkomen als ze goed begroeid zijn.	de brongerichte maatregelen. Ons is al bekend dat grachten alleen onvoldoende zijn om de wateroverlast te beperken. In combinatie met andere maatregelen zijn ze mogelijk zinvol.	
9.	We hebben de afgelopen 2 jaar diverse bufferpoelen randvol zien staan, dat wil zeggen elke dag zomer en winter, de buffercapaciteit is dus nihil. Men is kennelijk vergeten dat we in zuid-limburg leemgrond hebben en als je een kuil graaft dan heb je met een beetje geluk vanzelf een goede Poel zonder enige fundering of ander werk en staat hij altijd vol.	Opvang in buffers is alleen effectief als deze ook weer tijdig geleegd kunnen worden of als er veel overcapaciteit is. Dit aspect zal bij de verder uitwerking worden betrokken.	
10.	Het grote probleem is dat bij het Waterschap de kennis over de problematiek in geval van een hoosbui compleet afwezig is, en nog erger men wil ook geen kennis opdoen, alleen de bewoners ter plaatse van de overlast kunnen doelmatige informatie verstrekken, maar net zoals bij de gemeenten en de banken wil men ook bij het Waterschap de burger buiten de deur houden.	De kennis van inwoners van hun eigen omgeving is zeer belangrijk bij het vinden van oplossingen voor de waterproblematiek. Om deze reden houden we werksessies in het gebied om deze kennis op te halen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
11	Dat men sinds 2016 en 2021 niks tastbaars gedaan heeft zegt genoeg, en die zaken die gedaan zijn moeten zich ook nog maar bewijzen. Overigens diverse ingrepen leiden zeer zeker tot meer ipv minder overlast, de gemeente en Waterschap is er uitvoerig op gewezen, maar ze nemen geen maatregelen.	De aanpak beperkt zich tot op heden tot maatregelen die gericht zijn op het voldoen van de huidige overstromingsnorm. Via het programma WRL zullen we juist ook kijken naar mogelijkheden om verdergaande wateroverlast (boven de norm) te beperken.	
F.	Particulier 3		
1..	Wij zijn eigenaar van een huis in Stokhem (Wijlre), met drie hectare weiland plus boomgaard grenzend aan De Geul. Onze grond loopt vanaf De Geul richting Stokhem langzaam omhoog, waardoor het water ons woonhuis tijdens de grote overstroming net niet bereikt heeft. Feitelijk heeft ons terrein toen als groot overloopbekken gediend, waarbij onze schade zich die keer beperkt heeft tot schade aan de fruitbomen. Maar er is geen enkele reden waarom de ramp zich morgen niet opnieuw zou kunnen voltrekken en waarom de schade dan niet nog veel ernstiger zou kunnen zijn.	We kijken naar het functioneren van de tussen de bebouwingsclusters gelegen ruimte voor wateropvang en hoe die nog beter benut kan worden. Daarbij zullen we ook naar de bescherming van individuele bebouwing moeten kijken.	
2.	Het is volstrekt onbegrijpelijk en onverantwoord waarom dat de waterschappen ongeveer 3,5 jaar na de grote overstroming in het stroomgebied van de Geul nu eigenlijk alleen maar met de boodschap komen dat zij met elkaar in overleg zullen gaan. Er had direct daartoe moeten worden overgegaan.	We gaan nu aan de slag met concreet uitwerken van maatregelen om de overlast te beperken en te komen tot besluitvorming over een voorkeursvariant die uitgevoerd kan worden. Er zijn daarbij vele opties die verder uitgewerkt moeten worden. De modellen om de effectiviteit te kunnen aantonen moeten verder	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
		ontwikkeld worden. Dit kost helaas enige tijd. Ook het zorgvuldig afwegen met een verplicht plan-MER kost tijd. Daar waar in het proces daartoe maatregelen in beeld komen die zonder nadelige effecten elders snel gerealiseerd kunnen worden, zullen we deze versneld tot uitvoering brengen.	
G.	Particulier 4		
1..	Wenst graag betrokken te worden in het voortraject van zoeken naar oplossingen en voorstellen voor mogelijke keuzes en alternatieven	Wij werken met meerdere vormen waarin inwoners actief kunnen meedenken en hun mening kunnen geven. Het is zaak om de algemene aankondiging op onze website “wacht niet op water.nl” en de gemeentelijke publicaties daarover in de gaten te houden.	
H.	Particulier 5		
1	Het debiet vóór Valkenburg was 110 m3/sec. De 2 stromen Molentak en Geul samen konden de 110 m3/sec makkelijk aan. Het probleem zat in de westelijke kant van Valkenburg: meanderen, te weinig doorstroomoppervlak en obstakels. De sluis bij de Molen had uiteraard vanaf het begin geopend moeten zijn. De aanleg van tunnelbuizen, accoladeprofiel, verhogen van de kademuuren, beweegbare bruggen en rigoureuze	Uit de analyse van Deltares blijkt voor Valkenburg dat er ca. 7 mln m³ water geborgen zou moeten worden om Valkenburg niet te laten overstromen. De vraag of de huidige Geulloop incl. molentak dit zou kunnen afvoeren zal onderzocht worden. Omdat het voorlopig inzicht op basis van de studie van Deltares is dat niet het geval is ,	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	ingrepen in het landschap voor buffering is dus een onnodige geldverspilling en onnodige overlast voor de Valkenburgse bevolking en veroorzaakt veel milieuschade. Besparing misschien wel 20 miljoen euro.	kijken we naar meerdere oplossingen om het water in het stroomgebied op een langzamere manier en gelijkmatiger te laten afvoeren. De optie Molentak wordt meegenomen in de hydrologische doorrekening.	
2.	De maximale capaciteit van de Geul wordt dus bepaald door het meanderend deel tussen Valkenburg en de Sifon en bedraagt 55 m3/sec; dus niet door de sifon. Verhoging waterdruk op sifon door bedijking is dus volstrekt onnodig. Het kan positief werken voor Geulle, maar negatief voor Meerssen; een asociale maatregel dus.	We onderzoeken de mogelijkheid van bedijking van dit traject om daarmee de afvoercapaciteit van de sifon te vergroten Bij het ontwerp om druk op de sifon te vergroten zal goed afgewogen moeten worden dat Meerssen hier niet nadelig door wordt geraakt.	
3.	Ook het afvoeren op het Julianakanaal is volstrekt onnodig. De voorgestelde constructie vergt een bedijking van 1 meter hoogte; bedijking tot in Meerssen. Investerings meer dan 4 miljoen euro. Het Julianakanaal is om vele redenen (klei, hoogte, Chemelot, etc.) heel kwetsbaar. Het is voor mij dan ook ondenkbaar dat RWS met deze overlaat instemt. Het niet uitvoeren van deze onnodige projecten aan de Geulmonding bespaart de gemeenschap 10 miljoen euro en heel veel milieuschade.	We zullen de effectiviteit en kosten van meerdere maatregelen via integrale varianten tegen elkaar afwegen	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
4	Het Waterschap en RWS wisten al heel gauw na de overstroming wat de oorzaken waren. Het Waterschap is meteen doorgedaan met ruimte maken ten westen van Valkenburg en obstakels in de Geul verwijderen. RWS heeft meteen de Sifon schoongemaakt en monitort dit nu ook. Ze zijn nu op de goede weg. Van de 12 door Deltares voorgestelde onzinnige projecten is nu, na bijna 4 jaar, geen enkel project uitgevoerd of in voorbereiding voor uitvoering; ook in de toekomst zal dit niet gebeuren. Een beter bewijs voor mijn stellingen kan ik niet geven. Het geeft bedenkingen tussen de opdrachtgever Het Waterschap en Deltares.	Voor het stroomgebied van de Geul hebben de betrokken overheden met elkaar geconstateerd dat het oplossen van de waterproblematiek een gezamenlijke inzet vergt. Er wordt nu toegewerkt naar een integraal pakket van maatregelen voor het hele stroomgebied, waarbij we ook de suggesties van Deltares zorgvuldig onderzoeken. De focus is daarbij gericht op de langjarige toekomstvaste aanpak.	
I.	Particulier 6		
1.	Punt 1 en 2 De bestuursovereenkomst, die is afgesloten tussen Rijk, Provincie en Waterschap Limburg geeft dat bij de aanpak op basis van de pijlers (1) fysieke robuustheid watersysteem, (2) ruimtelijke ordening en (3) klimaatbewustzijn / zelfredzaamheid onderscheid gemaakt wordt in een verkenning / plan voor korte termijn maatregelen en een verkenning / plan voor grotere maatregelen of projecten, binnen de daarvoor eveneens overeengekomen termijnen. Wat betreft de korte termijn maatregelen blijkt uit de toelichting: “in de tussentijd worden ook maatregelen opgepakt die al op korte termijn helpen te beschermen	Ter invulling van het bestuursakkoord zijn andere activiteiten opgenomen die gericht zijn op de eerste periode (t/m 2025). Dit betreft onder andere activiteiten in kader van communicatie, vergroten waterbewustzijn, draaiboeken om de waterweerbaarheid van doelgroepen te vergroten. Deze activiteiten zijn door de partijen die het bestuursakkoord hebben gesloten in de regionale Actietafel geaccordeerd en reeds in gang gezet. Ook is	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	tegen wateroverlast.” Op welke wijze en binnen welke termijn dit gaat gebeuren is echter niet duidelijk. Op pagina 8 van de toelichting, onder 2.4 “ontwerpsspoor” is zelfs sprake van een doorlooptijd in realisatie van 6 jaar! Deze gang van zaken is NIET in overeenstemming met de Bestuursovereenkomst. waaruit blijkt dat de eerste tranche met korte termijnmaatregelen zou worden gerealiseerd t/m 2025!	er een subsidieregeling voor korte termijn maatregelen actief. Het proces om te komen tot een voorkeursvariant en uitvoeringprogramma met alle overheden van het stroomgebied van de Geul is gericht op de lange termijn oplossing die moet zorgen voor de structurele aanpak van de wateroverlast.	
2.	Hier is sprake van losstaande maatregelen die voorafgaand aan het vaststellen van een voorkeursvariant kunnen worden uitgevoerd vanuit de “kansenregeling”. Hoe een en ander wordt aangepakt blijft echter onduidelijk. Terwijl uit de Bestuursovereenkomst duidelijk blijkt dat een eerste tranche aan korte termijn maatregelen al zou worden vastgesteld voor 31 december 2022!	Voor een reactie op deze zienswijze verwijzen naar ons antwoord onder L1	
3.	Alleen voor de grotere maatregelen of projecten, die conform de Bestuursovereenkomst van 14 juli 2022 worden opgenomen in een tweede tranche, zal waarschijnlijk een plan-MER rapport noodzakelijk zijn. Voor de kleine losstaande lokale maatregelen, met name maatregelen tegen wateroverlast die worden uitgevoerd in het kader van Water in Balans, is een dergelijk rapport helemaal niet nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen is dit naar onze mening een reden temeer om dit soort maatregelen, waarbij geen plan-MER rapport nodig is, op te nemen in	De voorkeursvariant voor het stroomgebied van de Geul zal maatregelen bevatten waarvan op voorhand niet uit te sluiten valt dat dit geen nadelige gevolgen voor natuurwaarden (N2000) kan hebben. Om die reden is voor dit plan een plan-MER verplicht. Voor de korte termijn maatregelen hebben we een subsidieregeling opengesteld. Projecten van Water in Balans lopen	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	de eerste tranche korte termijnmaatregelen, zoals bedoeld in de Bestuursovereenkomst van 14 juli 2022.	onverminderd door, waarbij we wel afstemmen, maar niet vertragen.	
4.	Het is een enorme verspilling van tijd en geld als nu 10 overheden zich bezig zouden moeten houden met deze projecten, waar al een adviesbureau, projectleider en omgevingsmanager van het Waterschap en de desbetreffende Gemeente zelf veel tijd aan hebben besteed, en waar al vooruitzichten zijn op het realiseren van de desbetreffende maatregelen binnen afzienbare tijd. Ook aan de belanghebbende bewoners is het niet uit te leggen dat er nu eerst 3 jaar gewacht moet worden op een totaalplan waarin de betreffende maatregelen zullen worden opgenomen (of niet) en nog eens jaren op de uitvoering! Zoals hiervoor al aangegeven is deze gang van zaken bovendien niet in overeenstemming met de Bestuursovereenkomst van 14 juli 2022, die is ondertekend namens Provincie en Waterschap.	We gaan nu aan de slag met het concreet uitwerken van maatregelen om de overlast te beperken en te komen tot besluitvorming over een voorkeursvariant die uitgevoerd kan worden. Er zijn daarbij vele opties die verder uitgewerkt moeten worden. De modellen om de effectiviteit te kunnen aantonen moeten verder ontwikkeld worden. Dit kost helaas enige tijd. Ook het zorgvuldig afwegen met een verplicht plan-MER kost tijd. Daar waar in het proces daarnaartoe maatregelen in beeld komen die zonder nadelige effecten elders snel gerealiseerd kunnen worden, zullen we deze versneld tot uitvoering brengen.	
5.	In het kader van de huidige kennisgeving voornemen en participatie willen wij daarom gebruik maken van de wettelijke mogelijkheid conform artikelen 5.47 en 5.48 Omgevingswet om mogelijke oplossingen voor de opgave voor te dragen, en daarbij tevens te verzoeken om advies door een onafhankelijke deskundige. Zie hierna onder de punten 7 t/m 8.	Via inspraak op deze kennisgeving wordt een ieder daartoe in staat gesteld. Daarnaast zullen wij werksessies organiseren waarbij we inwoners vragen hun ideeën oplossingen aan ons kenbaar te maken	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
6.	Wij willen dan ook benadrukken dat er geen sprake van kan zijn dat de bewoners van de Slenakerweg 29 te Waterop/Gulpen worden uitgesloten van participatie.	Er is geen sprake van uitsluiting.	
7.	Wat betreft de grotere projecten verwijzen wij voor het Gulpdal naar het maatregelenpakket hoogwaterbescherming Gulpdal, en de maatregelen die in de periode 2017 tot en met 2020 al zijn onderzocht en goed bevonden, maar die eveneens niet zijn uitgevoerd.	De eerder in beeld gebrachte mogelijkheden voor het Gulpdal zullen we meenemen in de doorrekening van de varianten.	
8.	Besluit AB Waterschap Roer en Overmaas van 21 februari 2000. Bekendgemaakt in het Waterschapsblad 2000, nummer 09. Onder het kopje Maatregelen blijkt: “De water- en modderoverlast kan gedeeltelijk worden voorkomen door de aanpassing van het wegprofiel van de Slenakerweg en het over geringe lengte verbreden van het profiel van de Gulp. Door de aanpassing van het wegprofiel zal water afkomstig van de ten westen van de Slenakerweg gelegen akkers richting de ter plaatse aanwezige voorde in de Gulp worden geleid.” “De verbreding van de Gulp is noodzakelijk omdat met name bij een hoogwatersituatie in de Gulp en een piekafvoer van oppervlakkig afstromend water uit het	Wij zullen in de doorrekening van de varianten afwegen of de ingebrachte mogelijkheden voor het Gulpdal, onderdeel moeten worden van het integrale plan.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	landelijk gebied het profiel over een lengte van circa 160 meter te klein is om alle water door te voeren. In een dergelijke situatie zal wateroverlast optreden bij een aantal woningen gelegen langs de Slenakerweg in Waterop/Beutenaken. Het profiel van de Gulp zal dusdanig worden aangepast dat bij hoge afvoeren het water, zonder dat het wateroverlast veroorzaakt, kan worden doorgevoerd. Een en ander is schematisch weergegeven op de bijgevoegde overzichtstekening nr. G26-58.” (Zie bijlage 3. bij deze reactie) “Na uitvoering van de hiervoor omschreven maatregelen en de aanleg van de (drie) reeds geplande, nog aan te leggen regenwaterbuffers, blijft een piekafvoer over van circa 750 liter/seconde. Dit water zal via het aangepaste wegprofiel naar de Gulp worden geleid, omdat voor dit resterende water geen of nauwelijks mogelijkheden tot buffering zijn.” Afbeelding hierboven: Uitsnede uit tekening nr. G26-58 met de locatie van de wegaanpassing, en van de verbreding van het profiel van de Gulp. Deze verruiming zou voor een groot deel worden uitgevoerd op onze grond. Onze woning en perceel Slenakerweg 29 liggen midden in de cirkel. De aangekondigde uitvoering van de maatregelen, tegelijkertijd met de bouw van een bergbezinkbassin door de gemeente, is echter niet doorgegaan. De plannen voor het BBB zijn vervallen en daardoor zijn de		

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	hiermee gecombineerde maatregelen tegen wateroverlast ook niet uitgevoerd. In 2000 en in 2005 zijn wel twee van de drie geplande regenwaterbuffers aangelegd. Echter in 2008 was al bekend dat deze te klein zijn en niet voldoen aan de normering 1:25. Zie hierna bij punt 7B. In 2010 is een klein gedeelte van de Gulp verbreed, echter niet over een lengte van 160 meter, maar over een lengte van 20 meter.		
9.	De buffer nummer 13.516, die in 2008 op de legger stond, staat echter ten onrechte op de lijst van buffers waar geen maatregelen meer nodig zijn. De buffer was in 2008 nog niet gerealiseerd, maar alleen gepland. In 2008 was alleen de afvoerleiding aangelegd vanaf de weg door Beutenaken naar de Gulp, waarop de nog te realiseren buffer zou worden aangesloten. In plaats van een buffer is echter een opvangput gebouwd, die op deze afvoerleiding is aangesloten. Sinds die tijd is worden de modderstromen vanaf de op de heuvels gelegen akkers dus niet gebufferd, maar rechtstreeks op de Gulp geloosd. Deze situatie is niet in overeenstemming met het vastgestelde beschermingsniveau, leidt tot hogere afvoer	Wij zullen in de doorrekening van de varianten afwegen of de ingebrachte mogelijkheden voor het Gulpdal, onderdeel moeten worden van het integrale plan.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	en waterstanden van de Gulp en bovendien tot vervuiling van de Gulp. Ø Het alsnog aanleggen van de buffer “Bundersweg” zou een positieve bijdrage leveren aan het realiseren van de ambitie zoals weergegeven onder pijler 1, en biedt als koppelkans bovendien een aanmerkelijke verbetering ten opzichte van nu optredende vervuiling van de Gulp.		
10.	Van de drie buffers met beschermingsniveau 1:25 blijft de buffer “Slenakerweg” droog, is de buffer “Bundersweg” niet gerealiseerd, en is de buffer “Beutenaken” te klein en ligt bovendien niet goed. De modderstromen vanaf de op de heuvels gelegen akkers worden via in totaal vier opvangputten en daarop aangesloten leidingen rechtstreeks naar de Gulp geleid. Deze situatie leidt tot water- en modderoverlast zowel vanaf de weg als door hoge afvoer en waterstanden van de Gulp (zie afbeelding op pagina 7) alsmede tot vervuiling van de Gulp.	Wij zullen in overleg treden met het Waterschap om na te gaan of deze maatregelen door hen worden uitgevoerd en of dat deze als onderdeel van de varianten mee afgewogen kunnen worden als onderdeel van de toekomstige aanpak	
11.	Via deze hemelwaterafvoer worden de modderstromen vanaf de op de heuvels gelegen akkers naar de Gulp geleid en geloosd bovenstrooms van onze woning Slenakerweg 29. Ø Uit in de periode 2017 tot en met 2020 uitgevoerd onderzoek, zowel door het waterschap zelf als door RoyalHaskoningDHV, is gebleken dat de in 2010 gerealiseerde situatie leidt tot wateroverlast bij onze woning, al ruim onder het beschermingsniveau 1:25.	Wij zullen in overleg treden met het Waterschap om na te gaan of deze maatregelen door hen worden uitgevoerd en of dat deze als onderdeel van de varianten mee afgewogen kunnen worden als onderdeel van de toekomstige aanpak	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
12.	In het kader van de lange termijn maatregelen stellen wij voor om nog eens naar deze plannen te kijken. Er is al uitgebreid onderzoek gedaan door RoyalHaskoningDHV, waarbij de hele Gulp is ingemeten qua dwarsprofielen, zodat de juiste gegevens beschikbaar waren voor de berekeningen van de waterafvoer. Het zou een gemiste kans zijn om nu niets met deze gegevens te doen! Het beperken van de afvoer van de Gulp in extreme omstandigheden, tot maximaal 12m³ per seconde, is niet alleen van belang voor het Gulpdal vanaf Slenaken tot en met Gulpen, maar zal ook leiden tot beperking van de afvoer van de Gulp naar de Geul.	Wij zullen in overleg treden met het Waterschap om na te gaan of deze maatregelen door hen worden uitgevoerd en of dat deze als onderdeel van de varianten mee afgewogen kunnen worden als onderdeel van de toekomstige aanpak	
13.	Verder stellen wij voor dat de maatregel “verruimen van het profiel van de Gulp over een lengte van 160 meter” zal worden aangemerkt als een losstaande maatregel die een positieve bijdrage levert aan de opgave onder pijler 1, het vergroten van de fysieke robuustheid van het watersysteem en het verlagen van de waterstanden op locaties waar al wateroverlast is geweest. Bovendien kan deze maatregel op korte termijn worden gerealiseerd. Er is geen sprake van ongewenste afwenteling omdat de stroomafwaarts gelegen panden ruimschoots hoger liggen ten opzichte van de Gulp.	Wij zullen in overleg treden met het Waterschap om na te gaan of deze maatregelen door hen worden uitgevoerd en of dat deze als onderdeel van de varianten mee afgewogen kunnen worden als onderdeel van de toekomstige aanpak	
14.	In het kader van de korte termijn maatregelen stellen wij voor om een einde te maken aan de rechtstreekse	Wij zullen in overleg treden met het Waterschap om na te gaan of deze	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	lozingen op de Gulp vanaf landelijk gebied - die leiden tot wateroverlast door verhoging van de afvoer en de waterstanden alsmede tot vervuiling (koppelkans) - en om over te gaan tot het realiseren van tenminste drie goed functionerende regenwaterbuffers in Beutenaken. Daarnaast stellen wij voor om over te gaan tot uitvoering van de overige maatregelen, zoals reeds vastgesteld door het AB van het waterschap Roer en Overmaas in februari 2000. Met name het alsnog uitvoeren van de verbreding / verruiming van het profiel van de Gulp over een lengte van 160 meter. Wij stellen onze grond op ons perceel Gulpen G 218 hiervoor beschikbaar.	maatregelen door hen worden uitgevoerd en of dat deze als onderdeel van de varianten mee afgewogen kunnen worden als onderdeel van de toekomstige aanpak	
15.	Wij verzoeken om advies over een en ander door een onafhankelijke deskundige.	De nadere onderzoeken zullen door onafhankelijke gekwalificeerde adviesbureaus worden opgesteld. Daarnaast wordt in het kader van de verplichte PlanMER advies ingewonnen van de MER commissie. Hiermee is de onafhankelijkheid en kwaliteit van de onderzoeken voor ons afdoende geborgd.	
J.	Vereniging Natuurmonumenten		
1.	Delen van het stroomgebied van de Geul in België en Duitsland worden volgens de toelichting meegenomen in de aanpak. Voor de gebieden in België wordt aangegeven dat er een apart proces is gestart. Echter ontbreekt een apart proces voor de gebieden die in Duitsland liggen.	Er is voor het Duitse deel geen apart proces uitgewerkt. Het Duitse deel is relatief bescheiden ten opzichte van het overige stroomgebied. Dit neemt niet weg dat wij goed zullen afstemmen met onze	Ook de Duitse partner overheden betrekken en mee overleggen

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
		partner overheden aan de Duitse kant van de Grens . Met name voor de zijtak van de Selzerbeek is dit relevant.	
2.	Daarnaast is de samenhang van de processen en onderlinge inhoudelijke samenhang en doelbereik niet duidelijk.	In de toelichting op de kennisgeving is dit nader uitgewerkt. Daarin staan de processtappen en de wijze hoe tot opbouw van varianten gekomen wordt, dat toegewerkt wordt naar meerdere integrale stroomgebied brede varianten die pakketten met maatregelen bevatten.	
3.	Het is onduidelijk hoe wordt geborgd dat de voorkeursvarianten van de verschillende landen goed op elkaar aansluiten.	We hebben met de Belgische partner overheden afspraken gemaakt om gezamenlijke onderzoeken (grensoverschrijdend) te doen en met dezelfde modellen voor het berekenen van effect van maatregelen te werken. De varianten die op de onderzoeksresultaten worden gebaseerd en met de gezamenlijke modellen worden doorgerekend worden met de Belgische partner overheden afgestemd. De uiteindelijke voorkeursvariant houdt rekening met de uitkomst van dat overleg.	
4.	Onduidelijk is de wijze waarop de drie landen kunnen reageren op elkaars aanpak/proces.	We zijn voor de grensoverschrijdende afstemming met de Belgische overheden een samenwerking aangegaan.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
5.	Hanteer een bredere integrale afweging in de verkenning, maar ook in de PlanMER: Betrek naast het waterveiligheidseffect (alleen kwantiteitsvraag), kosten en fysieke impact óók: dat bodem en water sturend zijn, de lange termijn, een duurzame inrichting, en watersysteemherstel.	Er is reeds voorzien in het opstellen van een plan-MER. De genoemde aspecten zullen door ons worden meegenomen in de afweging van de varianten in de plan-MER.	
6.	Betrek alle partijen in het stroomgebied, waaronder landbouw.	We hebben hiervoor al met verschillende belangenorganisaties gesprekken gevoerd waaronder de terrein beherende organisaties, de LLTB om te komen tot een begeleidingsgroep die actief in het proces meedenkt.	
7.	Pas zoveel mogelijk doelstapelings toe waardoor maximale benutting van de natuur plaatsvindt, zoals maatregelen tegen droogte én waterveiligheid door middel van Nature Based Solutions. Tevens is dit een extra onderbouwing voor een nuttige besteding van het gemeenschapsgeld wat in bijzonderheid is vrijgemaakt voor deze aanpak.	Deze gedachte past zeer goed bij de beoogde aanpak . In de verschillende varianten zullen de accentverschillen daarin in beeld gebracht worden. Van de Nature Based Solutions en andere maatregelen worden ook de ecosysteemdiensten in beeld gebracht en in de plan-MER meegewogen.	
8.	Participatie: Natuurmonumenten vertegenwoordigt generieke belangen en opereert in het gehele stroomgebied, kan kennis inbrengen over het gebied en meedenken op systeem- en gebiedsniveau. Wij zouden daarom graag worden meegenomen in de begeleidingsgroep van het ontwerpproces en in de groep gebruikers van het stroomgebied.	Wij hebben in een eerder stadium reeds met Natuurmonumenten over deelname aan de begeleidingsgroep gesproken. Vanuit de andere TBO's (Limburgs Landschap en SBB) is toen overwogen één partij namens allen hierin deel te laten nemen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
9.	De rol en verantwoordelijkheden van de grondeigenaren is onduidelijk met betrekking tot de planuitwerking, aanpassing van de ruimtelijke plannen en realisatie. Het is ons niet duidelijk hoe grondeigenaren worden betrokken bij de primaire keuzen in de ontwerp- en scenariofase.	Bij de varianten zullen keuzes en oplossingsrichting ook voor wat betreft de keuze van het daarbij te hanteren uitvoeringsinstrumentarium worden voorgelegd.	
K.	Particulier 7		
1.	Breng de graften of groen aan in de hoogtelijnen van een helling. In het Engels heeft deze graft een andere naam. Deze strook moet dan minimaal 10 meter breed zijn, waardoor het landschap aantrekkelijker uitziert en de biodiversiteit van een perceel flink vooruit gaat. Zorg ervoor dat de takken die van de bomen van een holle weg over de akkers hangen en dus eigenlijk iets van opbrengst derving geven toch blijven hangen. Dit verhoogt de biodiversiteit van een holle weg en deze kan zo ook meer water vasthouden.	In het Engels heten graften “strip lynchets”. In de studie naar bronmaatregelen, de zogenaamd nature based solutions, wordt onder andere de effectiviteit van graften onderzocht. In de plan-MER beoordelen we de maatregelvarianten ook op hun voordelen voor landschap en biodiversiteit: de ecosysteemdiensten.	
2..	Het aanbrengen van vaste stalmest verhoogt het percentage organische stof in de bodem. Dit moet op meer percelen mogelijk zijn door gebruik te maken van de circulaire landbouw. Organische stof zorgt voor de absorptie van water en mineralen. Hierdoor spoelen minder mineralen waaronder stikstof uit naar het grond- en oppervlaktewater.	Maatregelen die het organisch stofgehalte verhogen, leiden inderdaad tot betere infiltratie en sponswerking. Dergelijke landbouwkundige maatregelen nemen we mee in het onderzoek, waarbij we ons realiseren dat het voor de toepassing nodig is om langjarige afspraken te maken met de grondgebruikers.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
3.	Breng op een perceel een boom of een aantal bomen aan die het water op een aantal manieren kan opslaan. Ten eerste vangt een gesloten bladerdek de eerste 2 millimeter water op. Daarnaast is de bodem beter doorlatend ook op grotere diepte, waardoor het water beter wordt geabsorbeerd in de bodem. Breng het percentage organische stof van de bodem omhoog en zorg er dus voor dat de groenbemester onder andere in de bodem wordt gewerkt en niet afgevoerd wordt.	Verandering van grondgebruik, toevoegen van bomen en struiken en verhogen van organische stof zijn inderdaad maatregelen die afstroming verminderen. Dergelijke maatregelen nemen we mee in het onderzoek naar bronmaatregelen.	
4.	Het is verder jammer dat in het Geuldal (ter hoogte van camping Geuldal) afgelopen maand bomen gerooid zijn in het hellingbos. Deze bossen zorgen voor een hele grote absorptie van regenwater. Nu zal de vruchtbare bodem met een forse regenbui van de helling afspoelen. Ik zou het op prijs stellen als ik op de hoogte wordt gehouden van de activiteiten die plaats gaan vinden. Verder kan ik de bovenstaande teksten mondeling nog toelichten.	Wij werken met meerdere vormen waarin inwoners actief kunnen meedenken en hun mening kunnen geven. Het is zaak om de algemene aankondiging op onze website "wacht niet op water.nl" en de gemeentelijke publicaties daarover in de gaten te houden	
L.	Particulier 8		
1.	De Waterwet, Waterschapswet, de Omgevingswet en andere wetten gaan uit van een splitsing van taken binnen de overheid. Zo is het Waterschap verantwoordelijk voor de waterveiligheid (waaronder de dijken) en heeft de Provincie de taak om de	Het samenwerken in het programma WRL komt voort uit het inzicht dat de opgave om de wateroverlast te verminderen een samenwerking vereist van alle overheden door het gericht en gecombineerd benutten van de afzonderlijke wettelijke	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	veiligheidsnormen voor de waterveiligheid bij secundaire rivieren, zoals de Geul, vast te stellen. Ook is de Provincie de toezichthouder van het Waterschap. Dit zijn volgens de wetgever met opzet gescheiden taken. Ook zijn dit niet delegerbare taken. Doordat nu een WRL is opgericht, die in de wetgeving niet bestaat, ontstaat het gevaar van belangenverstrengeling en het gevaar dat niet delegerbare taken, toch gedelegeerd worden. Voor burgers zou dit ook onduidelijkheid of zelfs rechtsongelijkheid in het bestuursrecht op kunnen leveren. Dit zou onafhankelijk en dus extern getoetst moeten zijn, en indien dit nog niet gebeurd is, moeten worden. Ik adviseer u dan ook hierover bij de Raad van Staten advies in te winnen.	bevoegdheden, kennis en kunde en middelen. Er is door het samenwerken in het programma WRL geen sprake van dat wettelijke taken worden gedelegeerd. De Omgevingswet biedt de mogelijkheid aan partijen om eenzelfde programma vast te stellen. Hiermee wordt de uitvoering vanuit een gezamenlijke coördinatie bepaald. De feitelijke uitvoering en toezicht daarop vindt plaats vanuit de bestaande wettelijke verdeling van bevoegdheden.	
2.	Cruciaal voor het slagen van de gehele opzet, is het maken van een goed ontwerp. Deltares is geen ontwerpbureau en dat blijkt ook uit de door hen (niet) voorgestelde maatregelen in het genoemde rapport van Deltares. Zaak is dus om een zo goed mogelijk Ontwerpteam en Reviewteam met experts aan te stellen. Dit Ontwerpteam zou bestuurlijk boven het Deltares-team moeten staan die de berekeningen zal maken en het Reviewteam weer boven het Ontwerpteam, om de effectiviteit, van beide teams en van Deltares, te verzekeren.	Wij hebben Deltares alleen gevraagd om de eerste systeemanalyse uit te voeren. Het opzetten van de varianten en de beoordeling daarvan vindt aan de hand van het nu opgezette ontwerpproces plaats, met onafhankelijk gekwalificeerde adviesbureaus. Tevens vindt er een plan-MER toetsing plaats. Voor ons is dit voldoende borging van onafhankelijkheid, kennis en kunde en kwaliteit. Daarnaast is het juist ook van belang om in de aanpak de maatschappelijke belangen en discussies	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	Het Ontwerpteam en het Reviewteam zouden centraal moeten staan en als spin in het web moeten fungeren voor het ontwerpproces. Ook zouden de zienswijzen van de burgers, aangaande de technische oplossingen, hier binnen moeten komen en besproken moeten worden. Voor de leden van het Ontwerpteam kan gedacht worden aan ingenieurs met ervaring van één of meerdere ingenieurbureaus, niet zijnde Deltares (gezien de belangenverstrengeling). Voor de leden van het Reviewteam kan gedacht worden aan experts met reviewervaring, zoals prof. Han Vrijling, prof. Matthijs Kok, of ondergetekende.	een goede plek te geven. Dit stelt eisen aan het proces. Dit hebben wij verwerkt in de nu voorliggende aanpak. Voor het wetenschappelijk gehalte van de onderzoeken en het proces hebben wij reeds een aantal wetenschappelijk instituten benaderd om (onafhankelijke) reviews uit te voeren.	
3.	In het rapport van Deltares is niet goed gekeken naar de Economische legitimiteit. Hiermee bedoel ik dat in dit rapport niet goed is gekeken naar welke kansen er nu zijn op welke schades. De situatie is nu dat er, door de overstromingen gemiddeld om de twintig jaar, schade ontstaat in de orde van honderden miljoenen. Dit economische verlies zou vertaald kunnen worden in een legitimiteit voor een bepaald versterkingsbudget voor het huidige waterveiligheidssysteem. Dat zou een betere aanpak zijn dan de zin “De oplossing is betaalbaar”, zoals genoemd op de site: www.wachtnietopwater.nl	Dit is een terecht punt. In het verdere proces zal de te vermijden schade een belangrijk element voor de afweging moeten zijn. We zullen hiervoor naar goede analysemethoden op zoek gaan.	
4.	In het rapport van Deltares is niet goed gekeken naar de legitimiteit door opstal-aansprakelijkheid. Hiermee bedoel ik dat in dit rapport niet goed is gekeken naar de verplichtingen die de overheid heeft om de	Het programma WRL richt zich op het komen tot het verminderen van Wateroverlast.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	waterproblemen aan te pakken veroorzaakt door ondeugdelijke opstal. Met opstal wordt bedoeld ieder stukje natuurlijke rivierbedding met een van nature vrije doorstroomprofiel, die door mensenhanden is vervangen door een kunstwerk. Als voorbeeld kan de sifon dienen die is aangelegd bij Bunde ten behoeve van de doorkruising van het Julianakanaal. Deze sifon is in de verste verte niet in staan om hoogwaterafvoer-debieten door te laten. Simpel gezegd: deze sifon voldoet niet aan zijn taak en daarvoor is de overheid als eigenaar opstal aansprakelijk. In dergelijke gevallen telt de zin “De oplossing is betaalbaar” juridisch niet. Als de overheid geld over heeft voor de aanleg van een kanaal die de Geul doorkruist, dan moet de overheid ook maar geld vrijmaken voor een sifon die geen schade veroorzaakt. Het zelfde geldt voor te kleine bruggen die grote debieten blokkeren. En hetzelfde geldt voor de “waterbakken” met een veel te klein doorstroomprofiel in Schin-op-Geul en Valkenburg. De legitimiteit door opstalaansprakelijkheid moet dus ook worden onderbouwd.	Hoe de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheden zijn geregeld is niet onderdeel van het programma WRL.	
5.	Op de site van WRL wordt wel gesproken over de drie oplossingen Vasthouden-Bergen-Afvoeren, maar in het rapport van Deltares wordt de maatregel Afvoeren stilzwijgend weggelaten, en dat terwijl dit veruit de belangrijkste maatregel is. Zonder deze maatregel is geen goede oplossing mogelijk. Zonder de Geul weer zijn ruimte terug te geven die de mensen over 3	Bij de onderzoeken naar fysieke maatregelen zit ook het verder uitwerken van de mogelijkheid om de afvoer te verbeteren, voor zover dit geen verslechtering op andere plekken betekent.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	<i>De Geul in Valkenburg: ruimte afgepakt voor parkeerplaatsen en laagwaardige aanbouw</i> vele decennia, of zelfs eeuwen, hebben afgepakt, hoef je niet eens te beginnen. En natuurlijk, waar gehakt wordt vallen spaanders. Er mogen geen heilige huisjes zijn voor de ontwerpers. Er moet in de brainstormfase van het ontwerp ruim gedacht kunnen worden. Als voorbeeld nemen we één van de lastigste punten van de Geul: de Valkentoren langs de Geul in Valkenburg. Als we het doorstroomprofiel met minstens 50% willen vergroten, zal òf de Geul ook aan de andere kant van de Valkentoren moeten kunnen gaan stromen, òf de Valkentoren zal een stukje moeten opschuiven, net zoals de Windmolen de Roos opgeschoven werd om de ondergrondse treintunnel langs de Phoenixstraat in Delft aan te kunnen leggen.		
6.	In het rapport van Deltares is niet alleen niet goed naar het vergroten van het doorstroomprofiel gekeken, maar ook niet goed naar het ontwerp van een werkelijk effectieve waterberging. De door Deltares gebruikte dam in de rivier heeft nauwelijks effect, omdat zijn bergende volume vóór de dam al is vol gelopen voordat de hoogwaterpiek voorbij komt. Doel is dus om zoveel mogelijk water door te laten, totdat het maximum debiet voor de cruciale punten in de Geul is bereikt. Vanaf dat moment moet de piek van het hoogwaterafvoer-debiet richting waterberging worden afgevoerd. Dit kan alleen met behulp van een vaste	De constatering dat zoveel mogelijk water doorgelaten moet worden totdat het maximum debiet voor cruciale punten bereikt is, is correct Wij zullen bij het nader uitwerken van het vergroten van de bergingsmogelijkheden in het gebied van de dalbodem dit aspect meenemen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	waterkering langs de Geul die iets lager ligt dan de rest van de waterkeringen, en waar het overtollige piekdebiet overheen loopt, en in een normaliter droog kanaal loopt, en richting de waterberging stroomt. Dergelijke waterbergingen kunnen en moeten op meerdere plaatsen tegelijk worden ingezet. Een belangrijke locatie die onderzocht moet worden is vóór (de bierbrouwerij van) Wijlre.		
M.	Particulier 9		
1.	Geul DAM aan te leggen vanaf de krijthelling van de Schaelsberg ter hoogte van kasteel GenHoes dwars door het Geuldal hier. De dam moet zowel in de Geul zelf alsook in de molentak hier met een mobiele sluis worden voorzien. voor het overige kan er een hoge dam worden aangelegd vanaf de bosrand tot aan de Valkenburgerweg in Oud Valkenburg, zodanig dat zowel GenHoes alsook de erbij horende tuinen hier ter plekke. Het wandelpad kan gewoon blijven bestaan, de wandelaars lopen heuveltje op - heuveltje af over deze grond dam.	Wij zullen bij het nader uitwerken van het vergroten van de bergingsmogelijkheden in het gebied van de dalbodem kijken of deze optie bruikbaar is.	
2.	Versterken veel graften die nu nog maar deels bestaan in zowel de lengte alsook in de breedte wat betreft de onder- alsook de bovenzijde ervan. Alle graften dienen door te gaan lopen tussen de links en rechts ervan grenzende (holle) wegen en/of andere	Deze suggesties om het effect van graften te versterken zijn waardevol om nader te onderzoeken. We nemen deze mee in het onderzoek naar bronmaatregelen en ook in	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	typen klei's die van boven naar beneden in dit hellend gebied aanwezig zijn. De onderzijde graft dient voorzien te worden van een duidelijke voet (niet aangeploegd) maar een geleidelijke overgang van het profiel van de helling naar de aangrenzende akker/weiland. Verder dient over de minimale breedte van 1 m. een sloot te worden gegraven. waarbij de vrijkomende grond aan de onderzijde hiervan in een soort walletje dient te worden aangebracht. De bovenzijde van de graft dient om optimaal te gaan functioneren: a. een topkam aanbrengen direct grenzend aan de bovenzijde van de graft, minimaal 1 m. breed en 0,5 m. hoog. dit kan gerealiseerd worden door tweezijdig aan te ploegen b. over een strook van minimaal 5 m. breed dient een kruidenrijk grasland ingezaaid te worden, direct aansluitend aan de topkam. deze strook kan jaarlijks in de groenvoorziening/stalvoeding worden ingepast zodat de strook zomer en winter als een soort bufferzone voor afstromend water met de hierin aanwezige bodemmateriële functioneert.	een later stadium van het proces, indien tot aanleg van graften wordt overgegaan.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	c. eventueel kan over deze strook ook een ontsluitend voetpad als recreatieve gebruiksmogelijkheid worden voorzien d. links en rechts van deze verbindende graft dient een klein waterbekken te worden gegraven zodat bij een grote neerslag in elk geval een gedeelte van het via de zijkanten afstromende (modder)water afgevangen wordt voordat dit in helling op/-af richting in de begeleidende wegbermen terecht komt. Ook kan zo'n waterberging tussentijds gewenst zijn als de hellingshoek in de horizontale richting van deze graft daartoe noopt		
3.	Voor dit hele gebeuren zou door Natuurrijk Limburg voor heel Zuid-Limburg een nieuw multifunctioneel graft-pakket samengesteld kunnen worden waarin al naar gelang het aantal multi functionaliteiten die bij een zekere graft worden toegepast ook een hieraan aangepast vergoeding stramien wordt toegekend.	Parallel aan het onderzoek naar maatregelen verkennen we ook uitvoeringsinstrumenten. Daarbij zullen we de genoemde suggestie verkennen en hierover in overleg treden met Natuurrijk Limburg.	
N	WML		
1	Behalve het aandragen van een oplossing voor de wateropgave in het Geulgebied, is het ook mogelijk om een aanvullend raakvlak te benoemen of een meekoppelkans aan te dragen. Bij meekoppelen gaat het om het meenemen van initiatieven met een andere hoofddoelstelling dan waterveiligheid of het toevoegen van extra kwaliteiten of functionaliteiten. In dat kader wil ik de waterwinning Roodborn te Eys in de	Door de Regionale Actietafel WRL is eerder besloten een financiële bijdrage te leveren aan het project Roodborn, om met natuurlijke maatregelen de afvoer van water te vertragen.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	gemeente Gulpen-Wittern onder de aandacht brengen. In samenwerking met Waterschap Limburg wordt onderzocht of (natuurlijke) ingrepen in de Eyserbeek kunnen bijdragen aan een verbetering van de waterkwaliteit en het afvlakken van piekafvoeren bij zware regenval. Vanuit WML ligt daarbij de nadruk op het significant verbeteren van de waterkwaliteit van de beek voordat deze infiltreert in het gebied rondom deze waterwinning. Ik verzoek u deze meekoppelkans mee te nemen in uw afwegingen in dit project.	Bij de opzet van de varianten en de afweging van de voorkeursvariant zal het aspect van meekoppelkansen een rol spelen. De mate waarin de varianten een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit zal daarin (mede) afgewogen worden.	
2			
O	Particulier 10		
1	In de stukken komen veel verwijzingen voor naar de wateroverlast van het hoogwater van juli 2021, maar niet als het gaat om de benoeming van de uitgangspunten voor het programma. Zo wordt op pagina 1 v/d Kennisgeving wel de ambitie “te beschermen tegen extreme neerslag als gevolg van klimaatverandering”, maar nergens wordt er vervolgens bij de uitgangspunten genoemd dat de bescherming tegen het hoogwater van 2021 de basis zal vormen voor het programma, terwijl alle deskundigen het er over eens zijn dat de situatie 2021 een concreet voorbeeld is van de	Het proces richt zich op het maatschappelijk en bestuurlijk verkennen van het mogelijke en wenselijke beschermingsniveau. Het concrete beschermingsniveau is daarmee de uitkomst van het proces, maar niet het vertrekpunt. Door de besluitvorming met behulp van varianten te laten plaatsvinden kan integraal en op gelijke gronden afgewogen worden welk beschermingsniveau bestuurlijk gewenst is.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	klimaatverandering. Het blijft daarentegen maar vaag welke bescherming het Programma gaat bieden. En dat dan heel concreet in een ABSOLUTE eenheid, zoals een herhalingstijd van een bui (een norm), of een onlangs opgetreden feitelijke gebeurtenis. Integendeel, er wordt vaak gesproken in RELATIEVE termen, zoals verbetering, of 'versterking systeem', of verminderen overlast, en dat laat alle ruimte voor (mijn) interpretatie, dat het Programma NIET de omstandigheden en problemen van juli 2021 als uitgangspunt kiest, en ook NIET tegen de toen voorgekomen wateroverlast / waterstanden gaat beschermen. Ik mis dus de duidelijke ambitie van WRL om te zeggen dat de bescherming tegen het fenomeen van juli 2021 wordt gerealiseerd. Dit had eenvoudig gekund door het vlak van maximale waterstanden van juli 2021 over het gehele Geuldal als uitgangspunt te nemen voor de bescherming. En dat daarmee niet tegen alle nog heviger gebeurtenissen beschermd gaat worden (erger dan in juli 2021), dat blijft ook dan een feit. De boodschap dat de inwoner ook zelf een taak hebben om op heviger gebeurtenissen voorbereid te zijn, blijft een belangrijke bouwsteen voor de bewustwording. Ook daar kan WRL aan bijdragen door bijvoorbeeld de gebeurtenis van een T1000 of zelfs T2500 neerslagsscenario door te rekenen en inundatie		

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	gevolgen zichtbaar te maken aan de inwoners van het Geuldal.		
2	De Geul watert af op de Maas, en de afstemming tussen Geul en Maas te verrichten tussen de 2 verantwoordelijke instanties (Programmateam WRL namens de Provincie Limburg e.a., en het Projectteam VZM namens Rijkswaterstaat e.a.) wordt in de toelichting op blz.15 en 16 bij de rekenkundige uitgangspunten ook wel genoemd, 'een representatieve waterstand (of standen) op de Maas worden bepaald', maar dat dient breder en specifieker benoemd te worden. De hoogwaterbescherming van de Maas bewoners gebeurt langs 3 sporen: 100% rivierverruiming RV (de bescherming wordt gerealiseerd door gedaalde maatgevende waterstanden), 100% dijkversterking DV (de bescherming wordt gerealiseerd door hogere dijken tegen de hogere maatgevende waterstanden), of een mix van RV en DV. Aangezien het nog 3 jaar gaat duren alvorens VZM de gevolgen van de 3 sporen zal uitgewerkt hebben, moet het WRL een voldoende aantal concrete aannames doen over de mogelijke uitkomsten van VZM	De constatering dat er vanuit WRL gewerkt zal moeten worden concrete aannames over de mogelijke uitkomsten van Verkenning Zuidelijk Maasdal, is correct Deze worden later in het proces bepaald (o.a. in de Nota reikwijdte en Detailniveau als onderdeel van de plan-MER)	
3	Uit de figuur van het ontwerpsspoor blijkt dat de concrete data en modellen (stappen 1 en 2) naast de maatregelen en varianten (stappen 3 t/m 6) gaat	We laten de doorontwikkeling van modellen gelijk oplopen met de onderzoeken waar welke maatregeltype in	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	lopen. Dit maakt dat pas in een laat stadium, de effecten concreet worden doorgerekend. Goede modellen voor de effectberekeningen opstellen kost langer dan 5 jaar, m.a.w. pas lang nadat de gehele verkenning gereed is, en dan kan er dus opnieuw gestart worden met rekenen en bijstellen. Dit is een slecht proces want, a. te lang moeten de burgers wachten op concrete uitvoering van goed doorgerekende plannen (als voorbeeld: het oplossen van de wateroverlast in Slenaken na een stortbui in 2012 heeft tot 2022 geduurd; 10 jaar, waarvan 9 jaar discussie/planvorming/procedures/besluiteloosheid!!), b. het “haasje over principe” genereert alleen maar meer beleidsaspecten zonder duidelijke beslissingen (en kost veel tijd en geld) en geeft foute verwachtingen bij de burgers die op korte termijn actie verlangen, c. de afweging van maatregelen en varianten gebeurt zonder concrete rekenkundige onderbouwing (die komt pas in de stappen 7 e.v.) en dit leidt derhalve m.i. tot een te snelle trechtering en beperking in het aantal varianten en scenario's voor het totale plan.	het stroomgebied toegepast zouden kunnen worden. In de doorrekening van varianten komen deze sporen daarna bij elkaar. Het neerslag afvoermodel voor de Geul is reeds gereed. Dit betreft het D-hydro model. Een model om bovenstroomse (bron)maatregelen kwantitatief te beoordelen moet nog verder ontwikkeld worden. In de doorrekening is rekening gehouden met enkele noodzakelijke iteratieslagen om onverwachte uitkomsten en fouten te elimineren. De doorrekening is gebeurd op basis van de gevalideerde modellen. Het “haasje over principe” heeft betrekking op het feit dat keuzes die vanuit andere programma's en de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies gemaakt worden relevant kunnen zijn voor de beleidsruimte waarbinnen de afweging van de varianten voor het stroomgebied van de Geul zich afspeelt. Andersom kan het zijn dat als het programma voor het stroomgebied van de Geul door alle	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
		overheden is vastgesteld dat dit doorwerkt in andere programma's .	
4	Ik mis een korte link tussen de publieke sessies waar veel informatie opgehaald kan worden door WRL (het ophalen van de concrete probleem locaties), en het resultaat ervan in oplossingen terugbrengen (het zorgen voor een oplossing). Er worden geen kleinschalige pilot-projecten of proef-projecten geïnitieerd voor het uitvoeren van no-regret maatregelen waarvan het klip-en-klaar is dat die genomen moeten worden, zoals het maken van een korte dijk langs noordelijke oever van de Geul t.b.v. de woonkernen Bunde en Geulle. Daar is wel stap 1 voor nodig (de overstromingen van 2021 als uitgangspunt nemen, en de wil om deze niet nogmaals te laten gebeuren).	Er is voorzien in het organiseren van werksessies met inwoners om oplossings-mogelijkheden en knelpunten in te brengen. Hoe deze in de onderzoeken meegenomen worden zal met de deelnemers dan teruggekoppeld moeten worden. Daarnaast is vanuit het programma WRL een regeling opgesteld waarbij met de mogelijkheid van subsidie zogenaamde "no regret" maatregelen versneld uitgevoerd kunnen worden.	
5	Het is terecht dat de specifieke problemen van de Geulmonding op korte termijn aandacht krijgen (Toelichting pagina 18), want een goede aanpak van wateroverlast dient vanaf benedenstrooms te gebeuren. De oplossing hiervoor is een dijk bij Bunde aanleggen en extra afvoercapaciteit naar de Maas maken door naast het bestaande sifon een nieuwe te maken en/of een mogelijkheid op het Julianakanaal te lozen middels een brievenbus (ofwel een overlaat = verlaagde dijk van het Julianakanaal).	Deze opties zijn in samenspraak met de inwoners nader verkend en worden u verder uitgewerkt.	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
6	In de toelichting worden op blz.13 de typen maatregelen genoemd, en tevens wordt gesteld dat dit de VOLGORDE van voorkeur is, hetgeen het beschermen als laatste oplossing ziet. Ik ben het daar niet mee eens: het beschermen van de burgers (tegen een herhaling van 2021) moet op de eerste plek staan, en vervolgens moeten de navolgende maatregelen (infiltreren, bufferen en knelpunten oplossen) dat meenemen en taakstellend zien voor de omvang die nodig is om de bescherming (tegen herhaling van 2021) te realiseren.	Alle type maatregelen leiden ertoe dat de bescherming van inwoners toe zal kunnen nemen. Wat in de tekst bedoeld is dat de type maatregelen omschreven als beschermingsmaatregelen m.n. de aanleg van kaden, dijken, muren of schotten betreft. Dit zijn in het beleid van de Provincie en Waterschap maatregelen die pas worden ingezet als de mogelijkheden van water vasthouden, bergen en afvoeren zijn onderzocht.	
7	Op pagina 19 van de Toelichting wordt betoogd dat er een nieuwe optimalisatie slag gemaakt moet worden inzake het beleid van WBS (of wat daar maar van over is, aangezien het huidige kabinet daar de naam Sturend al van heeft afgehaald). Mijns inziens is het beter het vlak van maximale inundatie van 2021 als uitgangspunt te nemen, en dit mee te geven aan WBS (en dus niet andersom). Het WBS beleid zou concreet moeten uitgaan van niet bouwen beneden een NAP hoogte waarde van “maximale waterstand 2021 + 1 meter” . Ook hier de link met het politiek bestuurlijke besluit om uit te gaan van de situatie van 2021. Alle woningen in het Geuldal met een hoogteligging beneden die waarde dienen weerbaar gemaakt te worden, waarbij het grondwater niet buiten beschouwing mag blijven. Alle woningen/bebouwning op de hellingen v/h Geuldal die last hebben van	In de toelichting op de kennisgeving is niet zoals inspreker betoogt bedoeld een optimalisatieslag te maken van het beleid voor Water Bodem Sturend. In deze processtap wordt inzichtelijk gemaakt welke ruimtelijke consequenties de verschillende varianten hebben en hoe vanuit de insteek van Water Bodem Sturend dit impact heeft voor de betrokken ruimte en partijen. Ten aanzien van de keuze om niet de overstroming van juli 2021 als doelstelling te nemen verwijzen wij naar ons antwoord onder O.1	

nr	Zienswijze	Reactie GS	Betekenis voor het plan proces
	pluviale overstroming (hevige buien die een langsstromende watergolf geven – het water stroomt vanzelf verder naar het laagste punt) moeten daarop aangepast worden. De woning scan is daarvoor een goede aanpak.		
8	In de Toelichting hoofdstuk 6 wordt veel geschreven over participatie, maar door wie en wanneer er geparticipeerd kan worden blijft vaag. Op pagina 20 worden bij de varianten afweging geen deelnemende partijen genoemd. Zijn dit alleen de WRL medewerkers, of ook de deskundige(n) vanuit de genoemde Berner Fach Hochschule uit Zwitserland (en in welke vorm participeert de BFH precies?), of ook het recent door Waterschapspartij AWP op 29-11-2024 opgerichte deskundigenplatform, of nog belangrijker, de burger middels een nieuwe consultatieronde (per Gemeente?)?. Volgens mij dient het Programma WRL op zijn minst jaarlijks een algemene terugkoppeling te geven (in de vorm van een informatie markt die onlangs in Valkenburg is gehouden) om de burgers betrokken te houden bij het project, en de bewustwording te vergroten. Alleen een consistente regelmatige boodschap zal kunnen beklijven.	In de nota is aangegeven per fase en product van het proces met wie er overleg gevoerd wordt. Benoemd zijn daarbij o.a. individuele bewoners, bedrijven, instellingen, agrariërs, toeristische bedrijven, verenigingen (sport, cultuur). Zij krijgen op lokaal niveau bij verschillende stappen in het proces de gelegenheid om hun ideeën, wensen en zorgen te delen. Met een aantal specifiek voor de waterproblematiek van het stroomgebied van de Geul opgerichte stichtingen of actiegroepen zullen wij separaat periodiek overlegvormen inrichten	